

Verkiezingsprogramma ChristenUnie Arnhem

Gemeenteraadsverkiezingen 2018

ChristenUnie

Geloof in Arnhem!

Verkiezingsprogramma
ChristenUnie Arnhem
Gemeenteraadsverkiezingen
2018

Inleiding

ChristenUnie, partij in de samenleving

Wij geloven dat mensen geschapen zijn door God en dat Hij ons aan elkaar gegeven heeft om samen te leven. Om een samenleving te vormen. De ChristenUnie gelooft dat het in onze samenleving om veel meer gaat dan om geld en bezit. Het gaat vooral om zinvol leven, vrijheid en veiligheid.

Wij willen een stad waar een bescheiden overheid ruimte biedt aan inwoners die maatschappelijk initiatief tonen. Een stad waarin we omzien naar elkaar. Een stad die leefbaar blijft, ook voor onze kinderen.

Een samenleving met toekomst

In Arnhem gaat veel goed. Het is merkbaar dat de economische crisis achter de rug is, al profiteert nog lang niet iedereen daarvan. Er zijn in Arnhem veel vrijwilligers actief. Kerken werken steeds meer samen om maatschappelijk actief te zijn. De benadering om met kleinere, goed te overziene projecten de stad te verbeteren, werpt zijn vruchten af. De vernieuwing van de wijken gaat gestaag door. De decentralisatie van de zorg is goed opgepakt. Maar er kunnen ook nog veel dingen beter. De zorg voor kanslozen en vluchtelingen blijft permanente aandacht vragen. Eenzaamheid lijkt wel een maatschappelijk taboe, maar aandacht is een levensvoorwaarde voor mensen. De verduurzaming van Arnhem (Klimaatakkoord Parijs) is gestart, maar zal nog veel aandacht vragen de komende tijd. Bijvoorbeeld om Arnhem van het gas te krijgen. De nieuwe duurzame economie moet ook in Arnhem snel vorm krijgen. Uitdagingen te over die vragen om een energieke plaatselijke samenleving.

In onze samenleving zijn normen en waarden niet vanzelfsprekend meer. De hervormingen van het zorgstelsel zijn ingrijpend geweest en mensen dreigen tussen wal en schip te vallen. De manier waarop we met elkaar de samenleving vorm geven, staat meer ter discussie dan ooit.

De ChristenUnie onderkent dit en vindt dat het daarom meer dan ooit belangrijk is om te geloven in een stad waar het niet meer gaat om 'ik', maar steeds meer om 'wij'. In een

politiek van draagkracht en draagvlak.
Daarom gaan wij met dit programma van hoop de komende verkiezingen in. Een programma met plannen voor Arnhem dat laat zien dat de ChristenUnie wil bouwen aan een samenleving waarin iedereen meetelt. Wij investeren in zorg voor elkaar, in de cruciale rol van gezinnen, in een dienstbare en rechtvaardige overheid, in moreel leiderschap, in godsdienstvrijheid, in een duurzame economie en in een zorgvuldige omgang met Gods schepping.

Dit vatten we samen in onze kernboodschap.

De ChristenUnie staat voor:

- **Goed bestuur**
- **Zorg voor elkaar**
- **Duurzame stad.**

Zet je in voor de bloei van de stad waarin je woont, want de bloei van de stad is ook jullie bloei.
(Jeremia 29:7)

Goed bestuur

- Er moet inhoudelijk en constructief gedebatteerd worden met andere partijen en belanghebbenden in de stad.
- De ChristenUnie wil dat inwoners door participatie meer invloed krijgen op de besluitvorming van het stadsbestuur.

Zorg voor elkaar

- De ChristenUnie maakt zich sterk voor de blijvende beschikbaarheid van zorg vanuit een levensbeschouwelijke overtuiging voor inwoners van Arnhem via het persoonsgebonden budget (PGB).
- De ChristenUnie ziet dat eenzaamheid een steeds groter probleem wordt in deze geïndividualiseerde samenleving en richt zich daarom op het openstellen van buurthuizen (MFC's) of het opzetten van buurtcafés.

Duurzame stad

- Een klimaatbestendige stad die berekend is op heftige weersomstandigheden met verkoelende plekken in de wijken en het stadscentrum.
- Een stad die steeds minder fossiele energiebronnen verbruikt en steeds meer gebruik

maakt van restwarmte, zonne-energie of windenergie.

- De stad moet niet alleen beschermd worden tegen hoogwater van de rivier, maar ook tegen regenwater dat van de hoger gelegen wijken naar beneden stroomt. In verlenging van de huidige Aanpak Wateroverlast, worden de grootste knelpunten opgelost.

Om zoveel mogelijk wensen uit dit programma te kunnen realiseren zal een denktank van (duurzame) ondernemers worden gevormd die voorstellen gaan doen om het vestigingsklimaat voor (duurzame) ondernemers in Arnhem verder te verbeteren en het verdienvermogen in de nieuwe economie te vergroten.

Geef geloof een stem

Bij het zoeken naar antwoorden op de uitdagingen van deze tijd laten wij ons als christelijke partij inspireren door de Bijbel. In de Bijbel gaat het over mensen, over samenleven en ook over de overheid. De Bijbel heeft een bevrijdende boodschap die hoop geeft voor de toekomst. Wij geloven daarom dat christelijke uitgangspunten in de politiek relevant zijn voor Arnhem.

De ChristenUnie-politici maken deel uit van een beweging van maatschappelijk betrokken christenen die op tal van plekken in de samenleving hun geloof een stem geven. Die bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen en samen te werken voor een betere samenleving. Wij beseffen heel goed dat de overheid niet alle vraagstukken gaat oplossen. De samenleving is niet maakbaar. Maar de overheid is er volgens de ChristenUnie wel om het zwakke te beschermen en het sterke te reguleren, om zo vrede te stichten. De Bijbel roept ons op om *recht te doen, trouw te zijn, en nederig de weg te gaan die God van ons vraagt*. (Micha 6:8)

De ChristenUnie is een landelijke, christelijke netwerkpartij. Onze lokale standpunten zijn niet ad hoc opgeschreven maar gebaseerd op onze christelijke uitgangspunten.

Tegelijk biedt het feit dat de ChristenUnie actief is op alle niveaus van het openbaar bestuur uitstekende mogelijkheden om lokale zaken provinciaal of landelijk aan de orde te stellen en andersom. De ChristenUnie is een partij *van* christenen *voor* alle mensen. Wij willen iets uitstralen en doorgeven van de liefde die God heeft voor deze wereld, voor Arnhem.

Inhoudsopgave

Inleiding **Pag. 2**

Inhoudsopgave **Pag. 6**

Hoofdstuk 1: Betrouwbaar bestuur, ook lokaal **Pag. 8**

1.1 Vertrouwen Pag. 8

1.2 Burgerparticipatie, mandaat en referenda Pag. 9

1.3 Financiën Pag. 11

1.4 Privacy Pag. 17

Hoofdstuk 2: Veiligheid **Pag. 14**

2.1 Een veilige samenleving Pag. 14

2.2 Prostitutie, mensenhandel en uitbuiting Pag. 16

Hoofdstuk 3: Zorg **Pag. 19**

3.1 Volksgezondheid Pag. 20

3.2 Zorg voor kwetsbare inwoners Pag. 20

3.3 Zorg voor vluchtelingen Pag. 27

Hoofdstuk 4: Gezin, jeugd en onderwijs **Pag. 29**

4.1 Zorg voor kinderen en jongeren Pag. 29

4.2 Onderwijs Pag. 32

Hoofdstuk 5: Werk en Inkomen **Pag. 35**

5.1 Aan het werk Pag. 35

5.2 Armoede en preventie Pag. 37

Hoofdstuk 6: Kunst, cultuur en sport **Pag. 39**

Hoofdstuk 7: Economie **Pag. 43**

Hoofdstuk 8: Energie, klimaat en milieu **Pag. 47**
8.1 Energieke gemeente Pag. 47
8.2 Afvalinzameling Pag. 50
8.3 Toekomstbestendig waterbeheer Pag. 51

Hoofdstuk 9: Wonen en ruimte **Pag. 53**
9.1 Wonen Pag. 53
9.2 Ruimte Pag. 56

Hoofdstuk 10: Mobiliteit **Pag. 59**
10.1 Standpunten per vervoermiddel Pag. 60

Hoofdstuk 1: Betrouwbaar bestuur, ook lokaal

Waar staat de ChristenUnie voor?

Voor een betrouwbare overheid die de samenleving versterkt en verbindt. In de afgelopen jaren stond Arnhem voor grote uitdagingen terwijl politieke spanningen een adequate aanpak in de weg stonden. De ChristenUnie is haar verantwoordelijkheid niet uit de weg gegaan; ook erkennen we dat wij deel waren van dit spanningsveld.

1.1 Vertrouwen

De ChristenUnie ziet in dat de gemeente Arnhem het vertrouwen moet terugwinnen van de burger. Door niet het conflict, maar het gesprek aan te gaan. Door proactief te informeren vanuit een basishouding die zich kenmerkt door behulpzaamheid. Dit is net zo belangrijk als een samenleving die zich realiseert dat een overheid niet alles kan oplossen en zelf ook verantwoordelijkheid neemt.

De ChristenUnie zet in haar werk in de gemeenteraad in op luisteren en samenwerken. Het wel of niet deelnemen in een coalitie is daarbij niet doorslaggevend. Het innemen van standpunten in de raad wordt primair bepaald door de uitgangspunten van de partij, die o.a. zijn vastgelegd in het programma. Als fractie willen we betrouwbaar en constructief onze bijdrage leveren in de gemeenteraad.

De ChristenUnie wil bijdragen aan het herstel van vertrouwen door:

- Open, herkenbaar en betrokken aanwezig te zijn in Arnhem.
- In te zetten op goede relaties met burgers en tussen openbaar bestuur en burgers.
- Eerlijk te zijn en geen beloftes te doen die niet zijn na te komen.
- Er voor te zorgen dat politieke processen zoveel mogelijk in de openbaarheid plaatsvinden.
- Te streven naar een coalitieakkoord op hoofdlijnen, zodat er voor alle partijen ruimte is voor invloed op beleid.
- De bereikbaarheid en dienstverlening van de gemeente hoge prioriteit te geven.

- Het onderwerp integriteit continu onder de aandacht te houden, door raad en college elke twee jaar een training over integriteit te laten volgen zodat dilemma's regelmatig besproken worden.

1.2 Burgerparticipatie, mandaat en referenda

De ChristenUnie wil dat inwoners zoveel mogelijk zelf verantwoordelijkheid nemen voor het eigen handelen en - samen met anderen en de overheid - de zorg voor de samenleving oppakken.

De gemeente moet op haar beurt open staan voor initiatieven van inwoners, maar ook voor initiatieven van instellingen, bedrijven en kerken. Vooral als die het algemeen belang op het oog hebben. Hierbij past een overheid die meedenkt, participeert, drempels verlaagt en faciliteert voor burgers en bedrijven. In Arnhem kan men hierbij concreet denken aan *van wijken weten.* In deze aanpak wordt de gemeentelijke besluitvorming deels kleinschalig terug naar wijkniveau gebracht met het doel om dichter bij de burger te staan. De ChristenUnie stimuleert dat inwoners zichzelf organiseren in bijv. coöperaties en daarmee verantwoordelijkheden op zich nemen op het gebied van duurzaamheid, zorg, lokale economie of wijkbeheer. Meer verantwoordelijkheid van inwoners vraagt om minder regels van de gemeente, om minder administratieve lasten en bureaucratie. Kortom, om een college en raad die durven los te laten.

De ChristenUnie wil inzetten op het meedenken van inwoners, platforms en comités voorafgaande aan beleidsvorming in de raad. Burgerinitiatieven willen we verwelkomen en participatie stellen we op prijs. Wel letten we erop dat de gemeenteraad vanaf het begin heel duidelijk is over de ruimte die er is voor burgerparticipatie.

De ChristenUnie staat in beginsel open voor inwonerpeilingen, experimenten met nieuwe vormen van vertegenwoordiging en andere manieren om inwoners te betrekken bij de besluitvorming. Maar deze moeten slechts aanvullend zijn op het mandaat dat via de verkiezingen door de inwoners is gegeven aan de volksvertegenwoordigers in de gemeenteraad. Juist bij conflicterende belangen en tegenstellingen is het de gemeenteraad,

die als hoeder van het algemeen belang, knopen doorhakt. Het lokaal bestuur blijft eindverantwoordelijk.

Raadgevende referenda zijn geen oplossing bij complexe politieke vraagstukken. Het feit dat de uitslag niet bindend is, levert verwarring en ontevredenheid op. En bovendien: raadsleden zijn gekozen om zorgvuldig alle belangen af te wegen en weloverwogen besluiten te nemen. Laat hen het werk doen waar ze mandaat voor gekregen hebben.

Overheid, inwoners & privatiseren.

De gemeente heeft een aantal belangrijke kerntaken, zoals veiligheid, (jeugd-)zorg, maatschappelijke ondersteuning, ruimtelijke ordening en duurzaamheid. Zelfs bij die taken waar zij een primaire verantwoordelijkheid heeft, zoekt zij steeds zoveel mogelijk samenwerking met de samenleving (inwoners, bedrijven, organisaties, kerken, scholen enzovoort).

De ChristenUnie Arnhem is terughoudend in het verder privatiseren van gemeentelijke taken. Vaak is het onduidelijk wie (eind)verantwoordelijk is als een instelling of organisatie in zwaar weer verkeert. Een helder en realistisch(!) bedrijfsplan en strikte rolverdeling is vereist voor een nieuwe privatisering van de grond komt.

- De Arnhemse volksvertegenwoordigers zijn ook buiten het stadhuis aanwezig om met burgers in de wijken te praten en te weten wat er speelt onder de Arnhemmers.
- Terughoudendheid in nieuwe privatisering van gemeentelijke taken.
- Ruimte voor inwoners die verantwoordelijkheden op zich nemen (bijv. in coöperaties) op het gebied van duurzaamheid, energie, zorg, lokale economie of wijkbeheer.
- Meer vertrouwen, minder regels: Elk jaar komt het college met voorstellen voor regels die geschrapt, vereenvoudigd of samengevoegd kunnen worden.
- Geen raadgevende referenda, maar wel vroegtijdig open en eerlijk burgers betrekken bij beleidskeuzes en/of grote ontwikkelingen.
- Heldere procesafspraken bij burgerparticipatie.

- De gemeente gebruikt bij schriftelijke communicatie met inwoners eenvoudig Nederlands.

Bestuurlijke drukte

De ChristenUnie wil minder bestuurlijke druk. Bestuurlijke samenwerkingsverbanden zoals gemeenschappelijke regelingen (WGR) vragen een kritische houding. Ook is belangrijk dat de raad zicht en controle houdt op besluiten die een WGR neemt.

- Keuzes voor schaalvergroting (samenwerking met andere gemeenten in allerlei gradaties) worden gemaakt op basis van inhoud, kwaliteit, draagvlak en herkenbaarheid.
- De ChristenUnie steunt (het wettelijk mogelijk maken van) initiatieven die kaderstelling en controle rondom samenwerkingsverbanden versterken;
- De raad maakt afspraken over hoe WGR-en vanuit de raad worden gevoed en gecontroleerd.

1.3 Financiën

Arnhem heeft veel schulden. De ChristenUnie vindt het verstandig om deze schulden structureel te verminderen zodat de inkomsten van de gemeente steeds vollediger ten goede komen aan het vervullen van de taken van de gemeente en dus ten goede komen aan de inwoners.
Het college vraagt de gemeenteraad om instemming wanneer zij grote leningen versterkt ook al behoort dit strikt genomen tot hun bevoegdheid.

Van de gemeente verwachten wij dat zij een betrouwbare, goede rentmeester is van de beschikbare middelen. Structurele uitgaven, zoals voor wegen en onderwijshuisvesting, moeten kunnen worden betaald uit vaste inkomsten.

In de afgelopen periode is het takenpakket van de gemeenten flink uitgebreid. Hierbij zijn de financiële risico's toegenomen. De mogelijkheden deze op te vangen zijn gericht op efficiëntievergroting door integraal de taken die de gemeente heeft op sociaal gebied, in de

openbare ruimte en op het terrein van veiligheid in te vullen. Toekomstige generaties mogen niet worden opgezadeld met de gevolgen van slecht (financieel) beleid van hun voorgangers. Tot slot wil de ChristenUnie voor de Rekenkamer voldoende budget vrijmaken. Bezuinigingen op de Rekenkamer zijn onjuist. De Rekenkamer is immers een onmisbaar onderdeel van goed bestuur in de stad.

Politiek is kiezen

Het begint allemaal met het inzichtelijk maken in de begroting en jaarrekening welke prestaties voor de beschikbare financiën worden uitgevoerd en zijn gerealiseerd. Publieke middelen zijn per definitie schaars; er zijn altijd meer wensen dan er geld beschikbaar is. Bij bezuinigingen moeten de posten die te maken hebben met de nood van individuele burgers, zorg, veiligheid, beheer en onderhoud van bestaande voorzieningen worden ontzien.

De nieuwe voorschriften voor begroting en jaarrekening zijn gericht op transparantie en betere vergelijkbaarheid met andere gemeenten.

De gemeente koopt duurzaam en circulair in. Keuzes en resultaten zijn meetbaar.

De gemeente als ambtelijke organisatie moet blijven werken aan doelgerichtheid en efficiëntie. Rekenkameronderzoeken kunnen daarbij behulpzaam zijn, mits ze gericht worden ingezet en geen (politiek) doel op zich worden.

- De ChristenUnie is voor experimenten met burgerbegrotingen waarbij het budgetrecht van de raad overeind blijft.
- De dienstverlening van de gemeente (o.a. leges) zijn zover mogelijk kostendekkend.
- Bij inkoopbeleid zijn in Arnhem duurzame criteria een harde eis (fair trade, social return on investment en maatschappelijk verantwoord ondernemen en door het mogelijk te maken dat (zorg)inkooporganisaties cao-lonen kunnen volgen).

Evenementenbeleid:

Arnhem is niet alleen de cultuurhoofdstad van het Oosten. Arnhem is ook de energiehoofdstad en de dankbare gastheer voor Sportcentrum Papendal en het modekwartier. Tot slot is Arnhem ook hoofdstad van de mooie Gelderse streken.

Evenementen dienen deze veelzijdige maar altijd innovatieve kenmerken van de stad te versterken. Daarom wil de ChristenUnie toegankelijke evenementen die qua aard verschillend zijn. Maar ook aanvullend zijn op wat er in de regio en provincie al georganiseerd wordt.

Inzetten op:

- Evenementen gespreid over het jaar.
- Versterking van de kenmerken van Arnhem.

Bezuinigen door kritisch te zijn op:

- Het bekostigen van 'prestigeprojecten'**.**
- Subsidiëren van organisaties en activiteiten die ook met privaat geld kunnen worden bekostigd.
- De inhuur van externe projectmanagers, adviesbureaus e.d.

1.4 Privacy

Bescherming van persoonsgegevens

Voor een goede vervulling van de toegenomen wettelijke taken en verplichtingen heeft de gemeente de beschikking over veel gevoelige persoonsgegevens.
Voor het vertrouwen in de overheid is het tegelijk van het grootste belang dat zorgvuldig met deze gegevens wordt omgegaan. Burgers hebben daar recht op: het recht op bescherming van persoonsgegevens is een grondrecht en burgers moeten daarom goed geïnformeerd zijn over wat er met hun gegevens gebeurt.

- Het vergroten van het privacy bewustzijn in de gemeentelijke organisatie moet een belangrijk onderdeel uitmaken van de werkzaamheden van de privacy officer en/of de Functionaris voor Gegevensbescherming.
- De gemeente stelt heldere privacy statements op.

Hoofdstuk 2: Veiligheid

Waar staat de ChristenUnie voor?

Als inwoner van Arnhem wilt u veilig kunnen leven. Dat is niet vanzelfsprekend. De overheid heeft de plicht om inwoners te beschermen en criminaliteit te bestrijden. Iedere Arnhemmer, van jong tot oud, moet zich in zijn woning, op zijn werk en in de openbare ruimte veilig kunnen voelen.

2.1 Een veilige samenleving

Ook bij de aanpak van veiligheidsproblemen toont de ChristenUnie haar hart voor de samenleving. Hard waar het moet, zacht waar het kan, maar altijd met een hart.

De gemeente stelt een integraal veiligheidsbeleid vast, dat gebaseerd is op onderzoek en ervaringen in de verschillende buurten. Betrokkenheid van inwoners en organisaties is van groot belang bij de analyse van veiligheidsproblemen en bij het stellen van prioriteiten bij de oplossing daarvan.
In een veiligheidsplan staan doelen en verantwoordelijkheden van de organisaties die in samenwerking een rol spelen bij veiligheid. De ChristenUnie wil dat het integraal veiligheidsplan zo tijdig door de raad wordt vastgesteld, dat de gemeente invloed kan uitoefenen op het vaststellen van de prioriteiten voor de politie.
Minstens één keer per jaar moet er overleg zijn tussen gemeenteraad, burgemeester, politie en openbaar ministerie waarin gesproken wordt over resultaten. Daarbij wordt ook verslag gedaan van de inzet van mensen en middelen, onderlinge samenwerking, aanrijdtijden e.d. van politie, brandweer en ambulances. De gemeenteraad moet een stevige vinger aan de pols houden bij beleid dat naar de veiligheidsregio's is verplaatst.

Burgers worden, als oren en ogen van de politie, actief betrokken bij de veiligheid op straat, in de wijk en in huis. Dit kan door de inzet van burgernet en vrijwillige participatie in WhatsApp groepen in de wijk. Cameratoezicht is een prima middel, maar de ChristenUnie wil dit beperkt (proportioneel) toepassen en inbedden in goede wetgeving (privacy) en in een goede cyclus van beleid, uitvoering en evaluatie.

De ChristenUnie stimuleert dat inwoners gemakkelijk melding kunnen maken van overlast en van crimineel gedrag. Waarbij de politie contact legt met de melder over de resultaten als er melding wordt gemaakt bij de politie**.** De mogelijkheid van het anoniem aangifte doen,

biedt burgers in sommige gevallen veiligheid, maar is nog onvoldoende bekend. De ChristenUnie wil dat deze mogelijkheid meer bekendheid krijgt door voorlichting vanuit de gemeente.

De ChristenUnie hecht aan de rol van de wijkagent als aanspreekpunt voor burgers in de wijk en zijn coördinerende taak naar andere agenten en de gemeente toe om problemen in de wijk concreet aan te pakken.

- Er wordt ingezet op extra beschikbaarheid en zichtbaarheid van de wijkagent.
- Inwoners worden (eventueel per wijk) betrokken bij het opstellen van het veiligheidsplan en de prioriteiten.
- De burgemeester zorgt voor lage drempels voor het doen van (anoniem) aangifte en voor een tijdige en passende terugkoppeling door politie.
- Burgers worden betrokken bij veiligheid in hun directe leefomgeving door middel van burgernet en Buurtpreventie Apps.
- Er is in Arnhem ruimte voor organisaties als Stichting Exodus die opvang en ondersteuning bieden aan (ex-)gedetineerden.

Drugs en drank

Mensen zijn geschapen door God. Zij zijn te waardevol om in drugs, drank, gokken of prostitutie zichzelf, hun vrijheid en waardigheid kwijt te raken.

De ChristenUnie wil de aanwezigheid van coffeeshops en het gebruik van drugs en alcohol actief tegengaan en streng optreden bij overlast. Signalen uit de buurt moeten hierbij zwaar wegen. De gemeente moet bij aanwezige coffeeshops actief handhaven op de landelijk vastgestelde AHOJ-GI-criteria (verboden om: te afficheren, harddrugs te verhandelen, overlast te veroorzaken, jeugd onder de 18 toe te laten of aan hen te verkopen, grote hoeveelheden te verhandelen en het ingezetenencriterium).

De ChristenUnie is tegen het zelf telen van wiet (cannabis of marihuana) door gemeenten en doet niet mee aan experimenten hiermee in Arnhem, zoals het jongste regeerakkoord mogelijk maakt. Wiet is en blijft een verboden middel. Door het wietgebruik tegelijkertijd wel te gedogen geeft de overheid een dubbele boodschap af.
Tegen illegale hennepkwekerijen (wiet plantages) wordt hard opgetreden. Een kwart van de woningbranden wordt direct of indirect veroorzaakt door illegale wiet kwekerijen.

De gemeente moet meer doen tegen het toenemende gebruik en de groeiende acceptatie van synthetische drugs. Het dumpen van drugsafval levert enorme milieuschade op en gaat gepaard met illegaliteit en criminaliteit. De ChristenUnie wil dat Arnhem zich in de regio/provincie sterk maakt voor een taskforce drugs om druggerelateerde criminaliteit en overlast aan te pakken.

Met de Drank- en Horecawet van 2013 is de nodige ervaring opgedaan met gemeentelijke handhavingstaken. Deze handhaving vraagt om voldoende beschikbare en goed geschoolde handhavers. Wij vragen extra alertheid op de handhaving van leeftijdsgrenzen. De ChristenUnie wil dat de strijd tegen drankmisbruik gevoerd wordt samen met scholen, ouders, kerken, verslavingszorg, horeca, politie, sportverenigingen en andere betrokkenen.

- Het aantal casino's en gokhallen moet worden verminderd en de vestiging van nieuwe wordt voorkomen.
- De gemeente organiseert (zo nodig samen met andere gemeenten) voldoende toezichtcapaciteit voor de Drank- en Horecawet.
- *Happy hours* blijven via de APV verboden.
- Reclamestunts voor alcoholische dranken, zoals korting voor bepaalde doelgroepen, worden aan banden gelegd.
- Het verstrekken van alcoholische dranken dient beperkt te worden tot de horeca en niet uitgebreid te worden naar detailhandel.
- De gemeente Arnhem maakt zich in de regio/provincie sterk voor een taskforce drugs om druggerelateerde criminaliteit en overlast aan te pakken.

2.2 Prostitutie, mensenhandel en uitbuiting

Prostitutie

Prostitutie is mensonwaardig en gaat in tegen Gods bedoeling met seksualiteit. Criminaliteit, mensenhandel, uitbuiting, eenzaamheid en andere sociale problemen zijn de schrijnende werkelijkheid achter de schone schijn. Regelmatige prostitutiecontrole is nodig om schrijnende situaties op te sporen, te handhaven en om hulp (via een uitstapprogramma) te kunnen bieden. De ChristenUnie wil voortzetting van het uitstapprogramma "Next Step"

tot dat dit niet meer nodig is.
Met de verschuiving van prostitutie van de clubs en bordelen naar het thuiswerken/via internet diensten aanbieden, neemt de onzichtbaarheid van de prostitutiebranche toe en daarmee ook het risico op illegaliteit, uitbuiting en mensenhandel. De ChristenUnie wil daarom nieuwe afspraken maken over preventie, opsporing, zorg en samenwerking.

- De zorgzone in Arnhem wordt gesloten omdat prostituees hier bijna geen gebruik meer van maken. De meesten zijn al uitgestapt via 'Next Step'. De gemeente moet het vrijgekomen budget besteden aan hulpverlening die past bij de situatie van de overgebleven prostituees.
- De gemeente Arnhem zorgt voor een veilige opvang voor slachtoffers van loverboys, pooiers en mensenhandelaren.

Mensenhandel en uitbuiting
Mensenhandel komt niet alleen in de prostitutie voor maar ook in de horeca, de agrarische sector en productiewerk in de vorm van economische uitbuiting. Alle mogelijkheden om mensenhandel en uitbuiting tegen te gaan, moet de gemeente benutten. Dat betekent dat de verschillende gemeentelijke diensten goed samenwerken en alert zijn op signalen van mensenhandel en daarbij samenwerken met de partners zoals politie en OM.

Radicalisering
Radicalisering vormt een bedreiging voor de manier waarop wij in Arnhem in vrijheid en veiligheid leven. Het kan levens verwoesten, drijft families tot wanhoop en laat professionals soms verslagen achter. Radicalisering ontstaat als personen of groepen opvattingen ontwikkelen die haaks staan op de democratische rechtsorde en bereid zijn daar in de praktijk gewelddadige consequenties aan te verbinden.

Naast het beschermen van de samenleving, heeft de overheid ook een taak bij het beschermen van de individuele (minderjarige) burger. Aanpak van radicalisering bestaat daarom tegelijk uit het weerbaar maken van individuen tegen radicaal gedachtengoed. Omdat vooral jongeren die op zoek zijn naar hun plek in de samenleving kwetsbaar zijn, is

het belangrijk om het gevoel van saamhorigheid in Arnhem te versterken. Het is daarmee niet alleen een veiligheidsvraagstuk maar ook een maatschappelijk vraagstuk.

- In Arnhem blijft er integraal beleid om radicalisering tegen te gaan.

Ondermijning: verwevenheid tussen boven- en onderwereld

Gemeenten moeten zich bewust zijn van de invloed van grootschalige criminele organisaties, o.a. op de ontwikkeling van het onroerend goed in de gemeente. Criminelen gebruiken vastgoed om crimineel verkregen gelden wit te wassen. Door een oplettende houding van gemeentebesturen kunnen zij deze ontwikkelingen op het spoor komen. Bijvoorbeeld door aandacht te schenken aan het gebruik van winkelpanden (kap- en massagesalons) of horecapanden die aanwezig zijn op een manier die nauwelijks rendement kan opleveren. De ChristenUnie is er voorstander van de wet Bibob (bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur) zo vaak als dat nodig is, in te zetten.
Verouderde vakantieparken blijken regelmatig broeinesten van criminaliteit, zoals witwaspraktijken, te zijn. Dat vraagt om (extra) handhaving en beleid.
De gemeente werkt hierbij nauw samen met het RIEC (Regionale Informatie en Expertise Centra).

- De gemeente Arnhem komt met een plan van aanpak Ondermijning ter bestrijding van verwevenheid boven- en onderwereld en daarmee aanpakken van de georganiseerde (grootschalige) criminaliteit.

Hoofdstuk 3: Zorg

Waar staat de ChristenUnie voor:

De ChristenUnie gelooft in een samenleving die is gebaseerd op naastenliefde. Eén van de kenmerken van de samenleving van nu is dat bijna iedereen deel uit maakt van een of meerdere netwerken van mensen, zoals gezinnen, klassen in scholen, vriendengroepen, de straat en de buurt, online netwerken en sociale media. Tegelijk is er sprake van individualisme en van eenzaamheid en zijn er mensen die niet mee kunnen komen.

We hebben een periode van grote bezuinigingen en hervormingen gehad waardoor inwoners veel meer dan vroeger zelf verantwoordelijk zijn geworden voor het regelen van ondersteuning. Dit heeft geleid tot teleurstelling en zorgen. Er zijn ook mensen tussen wal en schip beland. De ChristenUnie blijft inzetten op een participatiesamenleving; het is belangrijk dat mensen elkaar als het kan helpen en voor elkaar zorgen. Tegelijk moet de gemeente zorgen voor passende ondersteuning en hulp aan mensen die het niet op eigen kracht redden.

De ChristenUnie wil in Arnhem bijdragen aan een samenleving waarin iedereen ertoe doet en meedoet.

De gemeente Arnhem heeft in de afgelopen periode veel meer taken gekregen en dus een grote verantwoordelijkheid als het gaat om de zorg voor kinderen, jongeren en kwetsbare inwoners. Niet alles in dit proces is goed gegaan, maar de ChristenUnie steunt de veranderingen omdat het goed is om een samenhangend zorg- en preventieaanbod zo dicht mogelijk bij onze bewoners te organiseren.

Uitgangspunt van de ChristenUnie is dat elk mens waardevol is en dat die waarde niet afhangt van prestaties, gezondheid, seksuele geaardheid, afkomst, leeftijd, gewenst zijn of geluk. Al het leven, in gaafheid en gebrokenheid, verdient het om tot ontplooiing te komen, te participeren, om te worden beschermd en om zorg te ontvangen als dat nodig is.

3.1 Volksgezondheid

Gezondheid is van invloed op prestaties op school, op het werk en in de maatschappij. Een gezonde leefstijl is eerst en vooral een verantwoordelijkheid van mensen zelf, maar gaat ook de maatschappij aan. Door te investeren in preventie zorgen we ervoor dat mensen (langer) gezond blijven. Wij willen dat jongeren gezond en vrij van verslaving opgroeien. De gemeente is verantwoordelijk voor de instandhouding van de (regionale) gezondheidsdienst (GGD) en daarmee voor het uitvoeren van taken op het gebied van de publieke gezondheidszorg.

De levensverwachting van inwoners verschilt per wijk. De ChristenUnie maakt zich daar zorgen over en zet zich in om deze verschillen tegen te gaan.

- In alle wijken wordt er (op maat) voor jong en oud ingezet op preventie in de vorm van leefstijlverbetering.
- De gemeente Arnhem gaat door met het project Jongeren op Gezond Gewicht (JOGG).
- De gemeente stelt voor het ontwikkelen van het lokale gezondheidsbeleid en voor het bepalen van prioriteiten, een gemeentelijke gezondheidsprofiel of verschillende wijkgezondheidsprofielen op. Het liefst ziet de ChristenUnie maatwerk per wijk.

3.2 Zorg voor kwetsbare inwoners

De ChristenUnie is groot voorstander van zorg die dichtbij is georganiseerd. Zorg op een menselijke schaal en met een menselijk gezicht.
In toenemende mate wordt er een beroep gedaan op hulpverlening binnen de kerken. Kerken pakken steeds vaker maatschappelijke taken op. Deze constructieve rol en toegevoegde waarde vragen, met inachtneming van de scheiding tussen kerk en staat, om wederzijds respect en om versterking van de contacten tussen overheid en kerken (diaconieën).
Via de sociale wijkteams kunnen inwoners van Arnhem terecht met hun zorgvragen.
De komende tijd zal de gemeente vol moeten inzetten op het versterken van de efficiëntie van deze wijkteams.

- Bij aanvragen van inwoners voor ondersteuning door de gemeente, wordt een gesprek gevoerd met de aanvrager, samen met andere gezinsleden, mantelzorgers of een onafhankelijke cliënt-ondersteuner.
- Integrale afwegingen worden gemaakt in één beschikking voor zowel WMO, jeugdhulp, participatiewet, minimabeleid enz.
- De aanvrager wordt indien gewenst actief ondersteund door een onafhankelijke adviseur bij het formuleren van een hulpvraag en bij het kiezen van de juiste oplossingen.
- De mogelijkheid van Eigen-krachtconferenties en de verplichting tot het aanbieden van een familiegroepsplan moet worden opgenomen in de lokale (Wmo-) verordening/actief worden aangeboden.
- Een persoonsgebonden budget (pgb) is één van de instrumenten om passende zorg onder regie van de zorgvrager aan te vragen. De ChristenUnie wil dat de mogelijkheid om van PGB gebruik te maken blijvend onder de aandacht wordt gebracht door de gemeente. Zo hebben zorgvragers altijd de mogelijkheid om identiteitsgebonden of andere noodzakelijke zorg in te kopen als deze niet gecontracteerd is.
- Het structureel overleg tussen kerken (diaconieën) en de gemeente (Overleg Kerk en Overheid) wordt versterkt om kerken een volwaardige plaats te geven in de sociale structuur van de stad.
- Een eigen bijdrage voor zorg of ondersteuning mag nooit leiden tot zorgmijding;
- De ChristenUnie wil meer hergebruik en delen van (zorg-)middelen.
- De gemeente werkt in overleg met onderwijs, bibliotheken en wijkteams aan de aanpak van laaggeletterdheid.
- De gemeente organiseert een onafhankelijke ombudsfunctie, die kan bemiddelen tussen cliënten en gemeente.

Personen met verward gedrag

Het aantal personen met verward gedrag op straat neemt toe. Er zijn veel minder GGZ-bedden en problemen worden niet tijdig herkend en soms blijft hulp uit. De ChristenUnie wil bijsturen waar nodig.

Daarbij zet de gemeente in op vernieuwende vormen van zorg. Mensen die verward gedrag vertonen horen in ieder geval niet thuis in een politiecel, ze verdienen de aandacht van omgeving en hulp. Tegelijk zal de samenleving meer oor en oog moeten krijgen voor buren die 'anders' zijn.

- Samen met de GGZ en de Veiligheids- en Gezondheidsregio Gelderland Midden (VGGM) worden afspraken gemaakt hoe mensen met verward gedrag in hun eigen situatie kunnen worden ondersteund, hoe netwerken betrokken worden en wordt voorkomen dat mensen afhankelijk worden van de GGZ.
- De gemeente zet, in het kader van het hervinden van de eigen kracht, in op zelfhulpgroepen voor mensen met verward gedrag en op de beschikbaarheid van woonruimte.
- De politie, de GGZ, de Spoedeisende Hulp-afdeling van het ziekenhuis en de wijkteams maken afspraken over wat te doen bij het aantreffen van mensen met verward gedrag. Voorkomen wordt dat deze mensen in een politiecel terecht komen.
- We investeren in beschermd wonen en in de zorg voor mensen met GGZ-problematiek die thuis wonen: 24/7 ambulante psychische zorg in de wijk, inloophuizen en time-out voorzieningen voor kortdurende opname.

Mantelzorgers

Dagbesteding en respijtzorg (tijdelijke vervanging van de mantelzorger) zijn belangrijk om overbelasting van mantelzorgers te voorkomen. Daarom zet de ChristenUnie in op respijtzorg, waardering van de mantelzorger en het proactief benaderen van mensen die mantelzorger zijn geworden. Dankzij de recente deelname van de ChristenUnie in het Arnhems college is er € 500.000 uitgetrokken voor het project 'versterking mantelzorg en respijtzorg'. In dit project wordt ingezet op de volgende punten:

- Bewustwording en zichtbaarheid van de rol en positie van mantelzorgers in Arnhem;
- Kennis van de behoefte aan waardering en ondersteuning van de (naar schatting 30.000) Arnhemse mantelzorgers.
- Gerichte aanpassing en uitbreiding van de Arnhemse voorzieningen voor

mantelzorgondersteuning / respijtzorg.

- Verbetering van de kennis van mantelzorgers met betrekking tot het Arnhemse aanbod aan ondersteuning.
- Verbeteren van de toegang: wegnemen van drempels en vraagverlegenheid.

Vrijwilligers

De gemeente kent vele vrijwilligers en is trots op al het werk wat vrijwilligers verzetten. Er zijn zelfs diverse vrijwilligersnetwerken actief in de stad. Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde binnen onze samenleving. Daarom wil de ChristenUnie vrijwilligerswerk faciliteren en niet moeilijker maken door extra regels of beperkingen. Dit geldt voor het doen van vrijwilligerswerk naast een uitkering, maar ook voor het geven van mantelzorg naast een baan en het activeren van vluchtelingen door middel van vrijwilligerswerk.

Iedereen telt mee en doet mee

In de afgelopen periode is het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap, mede dankzij inspanningen van de ChristenUnie, geratificeerd. Een inclusieve samenleving -een samenleving waarin iedereen mee kan doen- is daardoor dichterbij gekomen. Maar de ChristenUnie wil verder. Mensen met een beperking moeten mee kunnen doen. Ook daar wil de ChristenUnie zich vol voor inzetten.

Om die reden wil de ChristenUnie de inclusieagenda uitvoeren voor Arnhem om zo echte stappen te maken naar de inclusieve samenleving.

- De gemeente zorgt dat haar gebouwen en voorzieningen goed toegankelijk zijn voor alle inwoners.
- De openbare ruimte en het openbaar vervoer wordt op zo'n manier ingericht dat mensen met een beperking zich thuis voelen in Arnhem en zich er zelfstandig kunnen redden.
- De gemeente werkt aan het uitvoeren van een lokale inclusie-agenda. De doelgroep wordt hier actief bij betrokken.
- Er komt een campagne om de acceptatie van handicaps en beperkingen te bevorderen.

- De gemeente zorgt ervoor dat (gemeentelijke) evenementen toegankelijk zijn voor bezoekers met een beperking;
- De gemeente Arnhem zoekt actief naar mogelijkheden om kinderen met een beperking te laten sporten.

Langer zelfstandig

Steeds meer mensen met een zorgvraag blijven langer thuis wonen. Soms geheel naar eigen wens, soms uit noodzaak. Woningen moeten dus geschikt zijn voor ouderen en mensen met een beperking. De ChristenUnie vindt dat de gemeente Arnhem daarin, samen met woningeigenaren en woningcoöperaties een grote verantwoordelijkheid heeft. Niet alleen woningen maar ook de openbare ruimte moet toegankelijk en veilig zijn en uitnodigen tot ontmoeting en activiteiten. Het sluiten en centreren van voorzieningen is voor de ChristenUnie dan ook een punt van zorg en aandacht.

- Woningeigenaren krijgen desgewenst voorlichting over het levensloopbestendig maken van hun woning.
- De gemeente biedt de Blijvers-lening aan zodat particulieren hun woning makkelijker kunnen aanpassen.
- Er komen afspraken met woningcorporaties om woningen geschikt te maken voor bewoners die zware zorg nodig hebben.
- Aangepaste woningen van huurcoöperaties worden na het vertrek van de bewoners niet meteen teruggebracht in de oude staat, maar worden zoveel mogelijk met voorrang vergeven aan mensen met een bij de voorzieningen passende beperking.
- Er zijn voldoende aangepaste zorgwoningen, ook voor de groep jongvolwassenen met een psychiatrische achtergrond.
- De openbare ruimte moet veilig en toegankelijk zijn en ruimte bieden voor ontmoeting.

Ouderen

Ouderen betekenen veel voor onze samenleving. Ze hebben bijgedragen aan het

functioneren van de samenleving zoals die nu is. Daarom verdienen ouderen aandacht en steun, juist in deze tijd. Veel ouderen functioneren prima en weten lang hun weg zelfstandig of met zelf georganiseerde hulp of netwerken te vinden. Maar vaak ontstaat door lichamelijke of geestelijke klachten een verminderde mobiliteit. Eenzaamheid wordt zo een steeds groter risico.

De ChristenUnie heeft hier oog voor en zet zich in om eenzaamheid te bestrijden.

- In overleg met de wijk, kerken of verenigingen wordt gekeken hoe voorzieningen met een sociale functie open kunnen blijven. Bijvoorbeeld door zelfbeheer of buurteigenaarschap zoals bij het Dorpshuis van Elden.
- De gemeente Arnhem ontwikkelt een stadsbreed plan om eenzaamheid aan te pakken naar Rotterdams voorbeeld.
- Sport en bewegen voor ouderen wordt een speerpunt in het gemeentelijke sportbeleid.
- De ChristenUnie wil dat ouderen ouder dan 70 (of 65) jaar standaard een bezoek krijgen vanuit het wijkteam/welzijnsorganisaties om (verborgen) problemen, zoals eenzaamheidsproblematiek, op te sporen.
- Zingeving wordt bij gesprekken met ouderen met een zorgvraag (keukentafelgesprek) een bespreekbaar onderwerp. Zo nodig maakt de gemeente hiervoor gebruik van deskundigheid van kerken of andere religieuze organisaties.
- Arnhem wordt een dementievriendelijke gemeente.
- De website van de gemeente is 'ouderenproof'. Per wijk is er een actuele sociale kaart, die ook in gedrukte vorm beschikbaar is.
- Samen met de bibliotheek wordt een cursus aangeboden om ouderen zo nodig meer digitaal-vaardig te maken.

Verslaving

Mensen zijn te waardevol om zich te verliezen in verslavingen aan alcohol, roken, drugs, seks en/of gokken. De ChristenUnie wil dat preventie in het lokale gezondheidsbeleid een belangrijke plek krijgt. Niet alleen gericht op alcohol en softdrugs maar ook gameverslaving en het gebruik van synthetische drugs. De opkomst en acceptatie van het gebruik hiervan

is zorgelijk. De risico's van het gebruik van pillen als XTC en MDMA zijn groot. Voorlichting op (hoge-)scholen en bij feesten moet vooral gericht zijn op preventie en pas dan op het veilig gebruik en controle ervan (zie voor meer over dit onderwerp, hst 2 Veiligheid).

Opvangvoorzieningen

De gemeente heeft de verplichting mensen die door wat voor oorzaak dan ook geen dak boven het hoofd hebben, opvang te bieden. Opvang heeft als doel te voorzien in basisbehoeften, mensen tot rust te laten komen en vervolgens te begeleiden naar noodzakelijke hulp en uiteindelijk weer naar zelfstandigheid.

- Er is voldoende en adequate opvang voor dak- en thuislozen. Niemand in Arnhem slaapt buiten zijn / haar wil op straat.
- Opvang is zo kort en zo sober mogelijk; cliënten worden zo mogelijk verplicht via een hulptraject stappen te zetten om het eigen leven weer op te pakken.
- Jongeren en gezinnen in de opvang krijgen speciale aandacht.
- De gemeente zorgt voor (eventueel tijdelijke) woonvormen voor mensen met een acute woonbehoefte, bijvoorbeeld door scheiding of schulden.

Tijdige zorg en preventie

Onder jongeren speelt sexting (uitwisselen van sexueel getinte berichten via de smartphone) en grooming (kinderlokken, vaak m.b.v. internet en sociale media) een steeds grotere rol. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat ouders en scholen samen optrekken als het gaat om voorlichting en hulpverlening.

- Wijkteams volgen een training om loverboysituaties en gevallen van mensenhandel (thuisprostitutie) in de wijk te herkennen en maken afspraken met de politie over handhaving, melding en begeleiding.
- Op scholen wordt, zowel aan de ouders als aan jongeren, voorlichting gegeven over sexting, grooming en loverboys.

3.3 Zorg voor vluchtelingen

De gemeente Arnhem is verantwoordelijk voor goede opvang van vluchtelingen. Mensen die huis en haard hebben verlaten moeten een veilig onderkomen krijgen. We zijn ons er van bewust dat het draagvlak hiervoor soms kwetsbaar is. Daarom willen we dat nieuwkomers zo snel mogelijk opgenomen worden in onze samenleving. Dat begint met de taal leren, maar ook dat gaat sneller en beter als nieuwkomers actief deelnemen aan de maatschappij. De ChristenUnie pleit allereerst voor gespreide, kleinschalige opvang van vluchtelingen. Alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV'ers) verdienen bijzondere aandacht. Vaak ronden zij hun opleiding niet af en ontbreekt het hun zo aan perspectief.

De gemeente moet de taakstelling voor huisvesting van statushouders halen, maar moet ook bewaken dat dit niet tot verdringing op de huizenmarkt leidt. Dit kan door (tijdelijk) extra huisvesting te realiseren, en door het verbouwen van bijvoorbeeld kantoorpanden tot woningen. Gemeenten dienen hier zo nodig actief het gesprek over aan te gaan met het provinciebestuur. 'Asielzoekerswijken' of 'vluchtelingenflats' zijn absoluut onwenselijk, daarom is spreiding belangrijk.
Nieuwkomers moeten zo snel mogelijk deel nemen aan (vrijwilligers)werk en participeren in verenigingen. Mogelijkheden om actief kennis te maken met en deel te nemen aan de maatschappij helpen nieuwkomers bij hun integratie. Initiatieven vanuit de samenleving die hiervoor georganiseerd worden, verdienen aanmoediging en ondersteuning. Belangrijk is dat nieuwkomers leren dat de Nederlandse normen en waarden leidend zijn.

De ChristenUnie vindt dat iedereen recht heeft op onderdak. Dat geldt ook voor uitgeprocedeerde asielzoekers en staatlozen. Zolang de buitenschuldregeling onvoldoende werkt of landen van herkomst onvoldoende meewerken aan terugkeer, mogen uitgeprocedeerden daar niet de dupe van zijn. De Gemeente Arnhem zet de minimale opvang (bed, bad en brood) voort.

- De gemeente neemt haar verantwoordelijkheid voor het, verspreid over de wijken, huisvesten van statushouders. Indien nodig worden er extra (tijdelijke) woningen of alternatieve woonvormen gerealiseerd.

- Activiteiten vanuit de samenleving, zoals 'Arnhem voor vluchtelingen' die taal en participatie van nieuwkomers bevorderen, worden omarmd.
- Voor AMV'ers wordt er in overleg met het COA en het lokale onderwijs een voorschoolsprogramma op de opvanglocatie gestart. De gemeente steunt (financieel) maatjesprojecten, omdat die bijdragen aan de kennismaking met onze waarden, cultuur en taal.
- De gemeente schakelt het bedrijfsleven in en daagt hen uit statushouders in dienst te nemen.
- De gemeente zorgt voor tenminste bed, bad en brood (en begeleiding) voor uitgeprocedeerde asielzoekers zolang ze (nog) in Nederland zijn.
- Gemeentebesturen maken, in samenspraak met alle stakeholders (COA, IND, Vluchtelingenwerk, maatschappelijke organisaties, scholen, kerken en bedrijfsleven), een lokaal beleidsplan voor snelle en efficiënte integratie van nieuwkomers.

Hoofdstuk 4: Gezin, jeugd en onderwijs

Waar staat de ChristenUnie voor?

Kinderen en jongeren hebben de toekomst. De gemeente Arnhem moet daarom inzetten op veilige gezinnen, veilige scholen en veilige buurten. De ChristenUnie wil dat kinderen die extra ondersteuning nodig hebben die zoveel mogelijk dicht bij huis en school kunnen krijgen en dat de zorg past bij de identiteit van het gezin.

4.1 Zorg voor kinderen en jongeren

Investeren in gezinnen

Het is hoog tijd om meer aandacht te besteden aan sterke en liefdevolle gezinnen. Kernwoorden zijn preventie en vrijwilligheid. De ChristenUnie wil dat stellen met kinderen tools aangereikt krijgen om te kunnen bouwen aan hun relatie en aan het ouderschap. Zo moet de geboortezorg niet alleen gericht zijn op de lichamelijke voorbereiding op de komst van een kindje, maar ook op de mentale voorbereiding. Onderzoek laat zien dat voorlichting en begeleiding positief werken tegen stress in de relatie. Een kind is het beste af als de ouders het samen goed hebben, daarom willen we ouders ondersteunen door ouderschapscursussen via consultatiebureaus aan te bieden.

In de huidige cultuur zijn de verwachtingen van relaties hoog en tegelijkertijd is trouw in relaties niet vanzelfsprekend. De afgelopen decennia is het aantal echtscheidingen en verbroken relaties fors toegenomen. Voor kinderen is de echtscheiding van hun ouders vaak bijzonder ingrijpend. Steeds meer raken we hiervan doordrongen, zeker als we de verhalen horen over pijnlijke vechtscheidingen. Inzet op ondersteuning en preventie bij relatieproblemen is nodig omdat daarmee kinderen in hun kwetsbare positie worden beschermd en veel relatieleed voor ouders wordt voorkomen.

- Meer aandacht in de prenatale voorlichting voor psychosociale aspecten en veranderingen in de relatie als gevolg van het vader- en moederschap.
- Met professionals uit het veld ontwikkelt de gemeente preventief (v)echtscheidingsbeleid, allereerst gericht op het laagdrempelig en vrijwillig versterken van relaties van alle ouders in Arnhem maar daarnaast ook op tijdige hulp

als een scheiding onvermijdelijk is.

- Ouderschapscursussen en informatie over relatieondersteuning moeten laagdrempelig beschikbaar zijn.
- Extra inzet op initiatieven waarin ouders andere ouders ondersteunen.

Tweedeling in de samenleving

De ChristenUnie vraagt aandacht voor de tweedeling in de maatschappij. Hierdoor ontstaat vooral een groep kinderen die buiten de boot dreigt te vallen. Zij komen in een achterstandsituatie doordat zij niet deelnemen aan voorzieningen die wel voor hen bedoeld zijn. Deze groep moet worden gedetecteerd en hieraan moet door de lokale politiek, in samenwerking met organisaties die zich hiervoor al inzetten, voldoende aandacht in de komende periode worden besteed.

Effectieve ondersteuning

Door de jeugdzorg te decentraliseren heeft het Rijk het vertrouwen uitgesproken in gemeenten dat zij samen met de jeugdzorgaanbieders de jeugdhulp kunnen organiseren. Om de transformatie te laten slagen zal er verder ingezet gaan worden op preventie en vroeg-signalering, zodat kinderen eerder worden ondersteund en geholpen. Want ouders en kinderen zijn erbij gebaat als op het juiste moment de juiste zorg beschikbaar is. Daarom wordt de zorg dichter bij de burger georganiseerd. Zo licht of zo zwaar als nodig is. Hiervoor is nodig dat de zorgvrager, het gezin, samen met de omgeving en professionals een plan maakt. In het hulpverleningstraject willen we namelijk de eigen kracht en de netwerken van gezinnen inzetten en versterken.

Jeugdhulp moet beschikbaar zijn voor alle kinderen en ouders die ondersteuning nodig hebben. Om snel hulp te kunnen aanbieden is het belangrijk om de zorg dichtbij plekken te organiseren waar kinderen verblijven. Dit kan door het onderwijs samen met jeugdzorg arrangementen te laten ontwikkelen of de jeugdzorg op scholen spreekuren te geven. De ChristenUnie pleit ervoor expertise in de kinderopvang of school te halen. Zo wordt ingezet op preventie en wordt voorkomen dat op termijn doorstroming naar duurdere en zwaardere vormen van zorg nodig is.

Tegelijkertijd ondersteunt het de leerkracht die met zijn of haar zorgen over een kind, samen met de ouders, terecht kan bij een professional, die de zorg overneemt.

De ChristenUnie wil extra investeren in pleeggezinnen, gezinshuizen en steungezinnen om het aantal uithuisplaatsingen en opvang in instellingen terug te dringen en zwaardere hulpverleningstrajecten te voorkomen.

- Multi-probleemgezinnen zijn gebaat bij een integrale aanpak waarin betrokken hulpverleningsinstanties nauw samenwerken en daarbij is de aanpak van één gezin, één plan, één coördinator belangrijk.
- Inkoop van jeugdhulp gebeurt niet alleen op prijs, maar vooral op kwaliteit en aansluiting bij identiteit.
- Ouders/gezinnen worden actief gewezen op de mogelijkheid om via een PGB identiteitsgebonden of specialistische zorg in te kunnen kopen als de gemeente deze zorg niet heeft ingekocht.
- Kinderen, jongeren, ouders en scholen worden betrokken bij een integrale visie op jeugdhulp: de opvoedingsdomeinen onderwijs, gezin en vrije tijd werken daarin samen.
- Jongeren die mantelzorger zijn worden optimaal ondersteund vanuit de WMO, zodat zij gewoon naar school kunnen gaan en vrije tijd hebben.
- Extra zorg voor kinderen die met hun moeder in de vrouwenopvang verblijven;
- Voor zwerfjongeren is er opvang en begeleiding en zogenaamde spookjongeren (jongeren die buiten beeld zijn omdat ze geen werk, uitkering of diploma's hebben, en ook niet naar school gaan) worden opgespoord.
- De gemeente biedt tienermoeders ondersteuning, zorg en begeleiding.
- Om gezondheidsproblemen tegen te gaan en het (sociaal) welzijn te bevorderen, zorgt de gemeente ervoor dat ieder kind de mogelijkheid krijgt om te sporten.
- De krachten te bundelen van zorgprofessionals en politici om de eerste 1001 kritieke dagen van een kind zo goed mogelijk te laten verlopen.
- Voorlichting over digi-veiligheid op scholen en aan ouders. Kinderen bewust en veilig leren omgaan met internet en sociale media.
- De gemeente zorgt, samen met de zorgpartners, voor continuïteit van zorg en

ondersteuning als jongeren in de jeugdzorg 18 jaar worden.

Kindermishandeling en Huiselijk geweld

Kinderen hebben het recht om veilig te zijn, om beschermd te worden tegen kindermishandeling. De gevolgen van mishandeling zijn groot. Daarom is het belangrijk dat er extra wordt ingezet op het voorkomen, signaleren en stoppen van kindermishandeling. Veilig Thuis, het advies- en meldpunt voor huiselijk geweld en kindermishandeling (www.vooreenveiligthuis.nl), moet laagdrempelig bereikbaar zijn en bekend bij alle inwoners van Arnhem. Voor slachtoffers van huiselijk geweld moet er passende, hulp en/of een veilige opvang zijn. Opvang het liefst op een plek waar alle hulp onder een dak geboden kan worden. De registratie bij Veilig Thuis en bij de politie moet zo zijn dat het duidelijk is welke vorm van huiselijk geweld er speelt. Zo kan er snel passende handhaving en zorg ingezet worden.

- Al bij de zwangerschap vindt er screening plaats op hoog risicosituaties.
- Consultatiebureaus (Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) / Jeugdgezondheidszorg (JGZ)) bieden begeleiding in het omgaan met huilgedrag van baby's.
- De ChristenUnie zet zich in voor een aanpak kindermishandeling waarin aandacht is voor preventie en voor het versterken van de interactie tussen kind, verloskunde, onderwijs, wijkteam en Veilig Thuis.
- Er komt ook een opvang voor mannelijke en jongvolwassen slachtoffers van huiselijk geweld.

4.2 Onderwijs

Voor kinderen en jongeren is het onderwijs een belangrijke plek. Het is een plek waar ze zich cognitief en sociaal ontwikkelen en waar ze andere kinderen en jongeren ontmoeten.

De ChristenUnie is voor de vrijheid van onderwijs. Ouders moeten, vanuit hun verantwoordelijkheid voor de opvoeding van hun kinderen, kunnen kiezen voor een school die aansluit bij hun kind en hun waarden, identiteit en idealen. De gemeente moet de diversiteit van scholen op levensbeschouwelijke en pedagogische gronden respecteren.

De scholen in Arnhem zijn niet van de gemeente, maar van de samenleving. De gemeente en het onderwijs delen wel de maatschappelijke opdracht om kinderen en jongeren zich optimaal te laten ontwikkelen. In Arnhem biedt het onderwijs gelijke kansen voor alle leerlingen, onafhankelijk van de wijk waarin een school staat of van de financiële situatie van ouders.
De onderwijsbesturen zijn verantwoordelijk voor Passend Onderwijs. Het is heel belangrijk dat Passend Onderwijs, preventie en jeugdhulp goed op elkaar afgestemd worden en dat gezamenlijk datgene georganiseerd wordt wat voor die bepaalde school nodig is. Zo wordt de professionaliteit van scholen en samenwerkingsverbanden benut. Denk aan het integraal indiceren, waarbij de opvoedingsdomeinen onderwijs, gezin en vrije tijd samenwerken.

Voor het versterken van preventie en vroeg-signalering werkt de gemeente zoveel mogelijk faciliterend samen met professionals in het onderwijs en in de vroeg- en voorschoolse voorzieningen.

Er is een sterke tendens in de samenleving om kinderen eerder te laten beginnen met leren. De ChristenUnie vindt dat dit een keuze is van ouders zelf. In het geval er sprake is van (taal)achterstanden wijzen consultatiebureaus ouders actief op de mogelijkheden van Vroeg- en voorschoolse voorzieningen.

De toenemende trend om onderwijsinstellingen en kinderopvang samen te voegen tot Integrale Kindcentra (IKC's) biedt aan de ene kant kansen om kinderen vanaf heel jong een doorlopende leerlijn aan te bieden. Tegelijk mag lokale of regionale samenwerking geen inbreuk vormen op de autonomie van besturen en de identiteit van scholen. Vrijheid van onderwijs vraagt een terughoudende overheid. Samenwerking is goed, samenwerking afdwingen niet.

Daarnaast wil de ChristenUnie dat onderwijs, overheid en arbeidsmarkt meer gaan samenwerken. Dat kan door actief de samenwerking te zoeken, maar bijvoorbeeld ook door dat de gemeente in haar aanbesteding aan plaatselijke aannemers de eis stelt dat stageplekken worden mogelijk gemaakt.

Kinderen en jongeren moeten naar school. De gemeente zet daarom maximaal in op het voorkomen van schooluitval. Zoveel mogelijk jongeren in Arnhem halen hun startkwalificatie.

- De ChristenUnie wil dat de gemeente binnen de arbeidsmarktregio inzet op een goede aansluiting van het onderwijs, overheid en het bedrijfsleven in gemeente Arnhem. Hierbij vooral aandacht voor arbeidsmarktrelevante vmbo- en mbo-opleidingen;
- In Arnhem krijgen kwetsbare jongeren uit het speciaal onderwijs de juiste begeleiding naar een waardevolle plek in onze samenleving.
- Er komt extra begeleiding vanuit het wijkteam in samenwerking met het onderwijs voor overbelaste jongeren die door een complexe thuissituatie niet of weinig naar school gaan.
- Kinderen uit minima-gezinnen krijgen zo nodig ondersteuning in natura (zoals een fiets om naar school te gaan).
- De ChristenUnie wil dat er bij huisvesting van onderwijs aandacht is voor duurzaamheid.
- Inzetten op snelle renovatie schoolgebouwen met speciale aandacht voor luchtkwaliteit en sanitair.
- Regelmatig overleg met schoolbesturen uit PO en VO over het matchen van kansen en wensen op het gebied van onderwijshuisvesting.

Hoofdstuk 5: Werk en Inkomen

Waar staat de ChristenUnie voor?

Het hebben van werk is belangrijk. Ons werk is de plek waar talent en verantwoordelijkheid tot hun recht komen. Alhoewel de werkloosheid in Arnhem in de afgelopen twee jaar is gedaald van 10.0% in 2014 naar 6,3% begin 2017 is het nog steeds te hoog. De werkloosheid in de stad zelf is hoger dan in de gemeenten er omheen. Laagopgeleiden blijken moeilijk aan werk te komen in Arnhem. Er zijn daarnaast veel mensen die ondanks een baan dicht bij of onder de armoedegrens leven. Ondanks de daling van de werkloosheid blijft in Arnhem het aantal bijstandsgerechtigden stijgen. Uit cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat 41 op de 1000 Arnhemmers zit drie jaar of langer in de bijstand.

De ChristenUnie vindt dat niemand in Arnhem aan zijn of haar lot mag worden overgelaten. Dit vraagt niet alleen om een goede manier van omgaan met de sociale zekerheid maar vooral om het scheppen van randvoorwaarden waarbinnen mensen zelf aan perspectief kunnen werken. De ChristenUnie zet zich in voor positief bijstandsbeleid door bijvoorbeeld experimenten met sociale coöperaties, regelluwe zones en vormen van regelarme bijstand.

5.1 Aan het werk

De gemeente stimuleert het bedrijfsleven om zich samen met het (beroeps)onderwijs actief in te zetten voor een goede aansluiting tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt op zowel de korte en middellange termijn.

Voor mensen met beperkingen moet het vanzelfsprekend zijn dat ook zij de mogelijkheid krijgen om hun talenten in te zetten, of dat nu betaald, of via vrijwilligerswerk is. De gemeente geeft hier zelf het goede voorbeeld in en stimuleert bedrijven hier ook actief in. Misbruik van 'gratis werk' (zoals werkervaringsplaatsen) dat ten koste gaat van reguliere arbeidsplaatsen moet worden aangepakt. Re-integratietrajecten die de kansen op betaald werk aantoonbaar verhogen moeten juist worden gestimuleerd.

De ChristenUnie vindt het belangrijk te benadrukken dat mensen meer zijn dan alleen hun verdienvermogen. Vrijwilligerswerk of op een andere manier participeren in de samenleving kan, zeker voor het welbevinden van iemand, heel waardevol zijn. Ook voor de maatschappij.
Voor nieuwkomers is het voor een goede integratie van belang dat zij snel aan de slag kunnen. Ook hier geldt: hoe eerder, hoe beter. Aan vluchtelingen wordt maatwerk geboden om een opleiding te volgen, een leerwerktraject te doen of stage te lopen.

- De gemeente neemt, in samenwerking met bedrijfsleven, verantwoordelijkheid voor voldoende participatiebanen.
- De gemeente zoekt in samenwerking met het bedrijfsleven naar kwalitatief goede en voldoende beschutte werkplekken.
- Als de gemeente helpt, mag een tegenprestatie worden verwacht. Daarbij is het belangrijk dat zoveel mogelijk wordt ingezet op de eigen kennis en talenten van mensen.
- Ondernemers en bedrijven die aantoonbaar succesvolle (re-)integratie-trajecten (leerwerktrajecten) bieden, worden beloond.
- Omdat het belangrijk is dat mensen gaan bewegen en eventueel een taak op zich nemen, krijgen sportverenigingen een rol bij integratie.
- De gemeente moet stoppen met de focus op alleen het verdienvermogen van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- De gemeente zet zich extra in om mensen met psychische of fysieke klachten aan het (vrijwilligers-)werk te krijgen.
- In Arnhem komt een lokaal experiment met regelarme bijstand binnen de grenzen van de wet.
- In Arnhem komt er maximale ruimte voor alternatieve re-integratietrajecten, bijvoorbeeld door het instellen van regelluwe zones en door het mogelijk te maken een eigen bedrijfje of onderneming te starten met behoud van uitkering.

5.2 Armoede en preventie

Ook in Nederland is er sprake van armoede. In Nederland leven ruim 400.000 kinderen in armoede. Veelzeggend is dat 60 procent van deze arme kinderen, werkende ouders heeft. De ChristenUnie wil armoede bestrijden. Armoede leidt vaak tot sociale problemen, slechtere schoolprestaties en armoede levert veel stress op.

Omdat voorkomen nog altijd beter is dan genezen, moet maximaal worden ingezet op preventie en vroeg-signalering. Gezinnen met kinderen verdienen hierbij extra aandacht. Een vicieuze cirkel van achterstand, waarbij armoede van generatie op generatie doorgegeven wordt, moet zoveel mogelijk worden doorbroken.

De financiële zorg voor de naasten vraagt solidariteit van de samenleving. Solidariteit met de minima is niet gratis. Het budget voor het armoedebeleid van Arnhem moet in een realistische verhouding staan tot de taak waartoe het gesteld is. De ChristenUnie zal hierop toezien.

- Er moet doelgerichte en laagdrempelige voorlichting over geld en budgetbeheer aangeboden worden op ontmoetingsplekken in de wijken.
- De gemeente werkt samen met woningcorporaties en energieleveranciers zodat betalingsachterstanden tijdig worden gemeld en er actief hulp kan worden aangeboden om te voorkomen dat er tot afsluiting of huisuitzetting wordt overgegaan (zeker bij gezinnen met kinderen).
- De gemeente kijkt ook kritisch naar het eigen gedrag als schuldeiser.
- O.a. scholen en sportverenigingen wordt gevraagd alert te zijn op signalen van armoede bij kinderen en deze te melden bij het (sociaal) wijkteam.
- Compensatieregeling voor chronisch zieken en mensen met een beperking.
- Bij regelingen voor minima moet de gemeente rekening houden met de groep die qua inkomen net boven de bijstandsnorm zit;

Schulden

Om te voorkomen dat voor zowel mensen zelf, als ook schuldeisers en samenleving de gevolgen van schulden zich in rap tempo opstapelen moet de gemeente snelle en toegankelijke schuldhulpverlening bieden. Ingewikkelde bureaucratie moet zoveel mogelijk

worden vermeden.
Het hebben van schulden levert veel stress op en leidt vaak tot geestelijke en lichamelijke klachten. De aanpak van schulden heeft dus haast.
Wachttijden moeten zoveel mogelijk worden beperkt en als een schuldhulptraject start moeten schuldeisers zo snel mogelijk worden geïnformeerd.

Vrijwilligersorganisaties moeten hierbij ook op steun van de gemeente kunnen rekenen. Dat kan zijn financieel, maar ook in praktische zin, in de aansturing of in kennisoverdracht. En hoewel wij het liefst een samenleving zouden zien waarin voedselbanken niet nodig zijn, zijn wij dankbaar voor het kostbare werk dat zij doen. Ook zij mogen op onze steun rekenen, bijvoorbeeld door het beschikbaar stellen van een locatie of vervoersmiddel.

- Na aanmelding moet iemand binnen twee weken bij de schuldhulpverlening terecht kunnen.
- Wachttijden worden zoveel mogelijk benut. Bijvoorbeeld door mensen 'huiswerk' te geven, maar ook actief samen te werken met partners als Schuldhulpmaatje, maatschappelijk werk, de Voedselbank of de diaconie.
- De gemeente maakt als regisseur concrete afspraken met deze partners om de hulp te stroomlijnen en biedt daarin ondersteuning aan.
- Eén schuldenaar, één regisseur.
- Bij dakloosheid door huurschuld wordt gewerkt aan een gezamenlijke oplossing met woningcorporaties. Corporaties mogen zich niet als preferente schuldeiser opstellen.
- Gezinnen met kinderen die te maken hebben met (dreigende) dakloosheid komen in aanmerking voor urgentie.
- In sommige gevallen moet het mogelijk zijn om schulden af te lossen door maatschappelijke inzet.

Hoofdstuk 6: Kunst, cultuur en sport

Waar staat de ChristenUnie voor?

Cultuur vormt de ziel van de stad. In cultuur wordt de historie van de gemeente en de manier van samenleven van mensen weerspiegeld. In de cultuursector werken professionals en amateurs samen aan het mooier maken van onze samenleving. In cultuur vinden mensen ontspanning en betekenis. Cultuur draagt bij aan een juiste balans tussen in- en ontspanning. De ChristenUnie ziet meerwaarde van groepen mensen die gezamenlijk hun vrije tijd besteden en zet daarom in op het ondersteunen van verenigingen rondom cultuur. Daarbij vindt de ChristenUnie het belangrijk dat kinderen zich leren uitdrukken in muziek, dans en creativiteit. Dat draagt bij aan de individuele ontwikkeling van kinderen en jongeren en daarmee aan een krachtige en creatieve samenleving. De inzet van de gemeente dient gericht te zijn op het stimuleren van deelname, kennismaking en aansluiting van cultuur op het onderwijs aan kinderen en jongeren.

De ChristenUnie pleit voor cultuur en sport in de breedte; bereikbaar en betaalbaar voor iedereen. Investeren in dure cultuurgebouwen is soms nodig maar moet kritisch beoordeeld worden op nut, noodzaak en de financiële haalbaarheid en houdbaarheid op lange termijn.

- Kinderen uit gezinnen in armoede in Arnhem kunnen (bijvoorbeeld met behulp van de Gelrepas) korting krijgen of gratis deelnemen aan muzieklessen en/of sport.
- De Gemeente investeert niet alleen in de 'culturele eredivisie', maar ondersteunt en stimuleert de Arnhemse cultuur in de breedte zoals muziekverenigingen.
- Evenementen in Arnhem moeten veilig en gezond zijn. Niet alleen zijn ze goed toegankelijk maar ook komen er heldere (subsidie-)afspraken over afval, duurzaamheid, geluid en volksgezondheid (alcohol/drugs).
- De gemeente stimuleert samenwerking tussen scholen en culturele voorzieningen.

Monumentenbeleid en musea

Cultuur legt de verbinding tussen verleden, heden en toekomst. Het bewaren en beschermen van objecten, gebouwen, monumenten, documenten en gegevens uit de al dan

niet lange lokale en regionale geschiedenis (erfgoed) vindt zorgvuldig plaats. Eventueel wordt hiervoor ondersteuning gegeven aan musea en archieven.
Musea hebben een cultuurhistorisch belang. Enerzijds om te bewaren en te beheren, anderzijds om door te geven en te leren. Het biedt ook kansen om mensen te (re-)activeren. Wellicht kan de regio een rol spelen bij de bekostiging of kunnen derde (particuliere) partijen worden aangetrokken.

Kerken zijn als religieus erfgoed vaak beeldbepalend en drager van onze culturele identiteit. De komende jaren zullen meer kerkgebouwen hun functie verliezen. Ze komen leeg te staan of kampen met achterstallig onderhoud. De ChristenUnie vindt het belangrijk dat er lokaal zicht is op het aantal kerkgebouwen en de staat ervan. Vooral ook om kansen voor herbestemming niet te missen en samen met de provincie op tijd in te zetten op behoud van het religieus erfgoed. Daarnaast verdwijnt vaak de bestemming tot kerkgebouw uit het bestemmingsplan. Daardoor zijn steeds minder gebouwen of locaties beschikbaar als kerkgebouw. De ChristenUnie vindt dit zorgelijk en wil dat deze maatschappelijke bestemmingen aanwezig blijven in de bestemmingsplannen.

- De ChristenUnie is geen voorstander van een 'automatische' 1% norm van de bouwsom om deze voor kunst te bestemmen. Particuliere initiatieven hebben de voorkeur.

Bibliotheken
Bibliotheken zijn van belang voor het leesonderwijs aan onze kinderen, het bestrijden van laaggeletterdheid en bieden alle inwoners leesplezier en toegang tot informatie (ook digitaal).

Gebouwen en sportvelden
Beleid op de gebieden sport, cultuur en recreatie richt zich vooral op stimulering van deelname, ondersteuning en faciliteren van verenigingen en initiatieven. Er moet sprake zijn van een gedegen voorzieningen- en accommodatiebeleid. Daarbij zet de ChristenUnie in op toegankelijkheid en bereikbaarheid. Zowel financieel als praktisch.

De focus van de gemeente dient te liggen op de breedtesport en amateurverenigingen, en niet op de topsport en geprofessionaliseerde instellingen. De gemeente moet goed in beeld hebben wat de behoeften zijn aan voorzieningen op het gebied van sport en daar een (financiële) meerjarenplanning voor maken. Accommodaties zijn kostbaar en het is van belang dat verenigingen in redelijkheid bijdragen aan exploitatie en onderhoud.

In het accommodatiebeleid van de gemeente wordt getracht alle verenigingen op een passende en eerlijke maar ook financieel gedegen wijze te bedienen.
Gebouwen worden zo veel mogelijk multifunctioneel benut, enerzijds om het gebruik te optimaliseren, anderzijds om dwarsverbanden tussen (brede) scholen, sportverenigingen, kinderopvang, peuterspeelzalen, bibliotheken, muziekscholen, zorginstellingen, etc. te benutten en samenwerking te versterken. Soms is er een goede samenwerking met recreatieondernemers mogelijk.

- Stem accommodatiebeleid af met omliggende gemeenten om na te gaan waar je elkaar kunt versterken en waar je elkaar niet moet beconcurreren.
- De ChristenUnie wil dat de exploitatielasten van accommodaties naar beneden gaan door in te zetten op lagere energielasten door het verduurzamen van gebouwen en lichtinstallaties. Bij nieuwe aanbestedingen willen wij dit nadrukkelijk betrekken in de bouwplannen en bij groot onderhoud hiervoor advies inwinnen. Dit stimuleert tevens de werkgelegenheid.

Sportstimulering

Sporten is niet alleen gezond en leuk maar sport bindt ook samen. Sportstimulering en specifiek het betrekken van minima, ouderen, mensen met een beperking en mogelijk andere doelgroepen is daarom een speerpunt. De ChristenUnie pleit voor open clubs met een sterke verbinding tussen het sociale en het gezondheidsdomein.
Het creëren of uitbreiden van fiets-, vaar-, wandel-, nordic walking en/of hardlooproutes is een doeltreffende en kostenvriendelijke manier om zowel bebouwde als natuurlijke omgeving voor recreatie en beweging toegankelijk te maken. Zeker als dit in regionaal verband uitgewerkt wordt. Aanleg van vaar- en kanoroutes kan (mede) gefinancierd worden

door private partijen.

- In het beleid van de gemeenten wordt ruim aandacht geschonken aan voorlichting aan minima, zodat regelingen optimaal benut worden om sport- en cultuurdeelname mogelijk te maken (bijvoorbeeld jeugdsportfonds en participatiefonds).
- Wijken krijgen de mogelijkheid om naast kinderspeeltoestellen te kiezen voor publieke fitnessapparaten.
- Alcohol, roken en sport gaan niet samen. Het alcoholgebruik in sportkantines tijdens en aansluitend aan sportactiviteiten wordt ontmoedigd. Een alcoholconvenant tussen de gemeente en sportverenigingen kan hier een mooi instrument voor zijn.
- De breedtesport wordt gestimuleerd door meer en betere sportfaciliteiten bij basisscholen.
- Elk kind in Arnhem heeft aan het einde van de basisschoolleeftijd het zwem-ABC.

Hoofdstuk 7: Economie

Waar staat de ChristenUnie voor?

De lokale overheid speelt, samen met kennisinstellingen, het bedrijfsleven en andere overheden, een belangrijke rol in de versterking van de regionale arbeidsmarkt en de (regionale) circulaire economie. Dat is de economie die gericht is op herbruikbaarheid van producten en grondstoffen en probeert waarde vernietiging te minimaliseren.
Een sterke economie is een randvoorwaarde en een middel om andere doelen te realiseren. De economie draait niet alleen om groei en consumeren, maar ook om de kwaliteit van leven. Een economie is volgens de ChristenUnie pas gezond als iedereen een kans krijgt en verantwoordelijkheid neemt, er coöperatieve relaties ontstaan, als werken en vrije tijd in balans zijn, als groei groen is en grenzen kent.
Samenwerking met het MKB is onmisbaar voor de lokale economie: voor werkgelegenheid, voor productontwikkeling en voor de leefbaarheid.

De ChristenUnie in Arnhem wil blijven investeren in goede infrastructuur en betere bereikbaarheid. Ook digitaal. De gemeente moet goede voorwaarden scheppen om lokaal en regionaal en (maatschappelijk) verantwoord ondernemerschap te stimuleren. Zij stelt zich op als een partner voor ondernemers.

- Alle inzet is gericht op het aantrekken van duurzame werkgelegenheid.
- De gemeente gaat de lokale economische energiecluster *New energy made in Arnhem* versterken en uitdragen.
- Arnhem zet zich in voor goede samenwerking in de Economic Board tussen de gemeente en de provincie en omliggende gemeenten als het gaat om het aantrekken van werkgelegenheid.
- Sociale ondernemers krijgen een grotere kans bij aanbestedingen en overheidsinkoop.
- Bij alle aanbestedingen is social return (bijvoorbeeld het vergroten van de arbeidsparticipatie van mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt) een voorwaarde.

- Voor ondernemers wordt één (digitaal) loket geopend waar men met alle (aan)vragen terecht kan. Dit loket sluit aan bij het provinciale loket.
- Bij de herinrichting of renovatie van de openbare ruimte zorgt de gemeente ervoor dat ondernemers nauw worden betrokken bij de werkzaamheden om draagvlak te creëren en de overlast te beperken.
- De ChristenUnie wil dat de gemeente ondernemers niet frustreert, maar motiveert door alle ondernemers binnen 30 dagen te betalen.
- De inkoop van de gemeente dient zoveel mogelijk lokaal en/of regionaal te gebeuren.

ZZP-ers

Veel mensen werken tegenwoordig zonder in loondienst te zijn, bijvoorbeeld als zelfstandige zonder personeel (ZZP-er). Soms verdienen zij minder dan nodig is om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. De gemeente moet wat de ChristenUnie betreft actief gebruik te maken van de wettelijke mogelijkheden om hen zo nodig te ondersteunen.
Het voeren van een bedrijf aan huis moet voor een kleine zelfstandige niet onnodig moeilijk worden gemaakt. Gemeenten kunnen randvoorwaarden, zoals een goede infrastructuur, bevorderen.

- ZZP-ers worden praktisch ondersteund, bijvoorbeeld door de beschikbaarheid van goed en snel internet voor de hele gemeente te bevorderen en één gemeentelijk aanspreekpunt voor ondernemers te maken.

Duurzame Bedrijventerreinen

De ChristenUnie zet zich in voor de samenwerking tussen ondernemers op de bedrijventerreinen; bijvoorbeeld door het instellen van een zgn. ondernemersfonds/ parkmanagement om het gebied up-to-date te houden en verduurzaming te stimuleren.

- Bedrijventerreinen in Arnhem hebben goede faciliteiten (parkmanagement/gezamenlijke parkeeroplossingen) en zijn digitaal goed bereikbaar (glasvezel).

- Bedrijventerreinen worden duurzaam ingericht. Bij voorkeur functioneren zij klimaatneutraal.
- Bedrijventerreinen zijn optimaal ontsloten voor openbaar vervoer en fietsverkeer.
- Geen nieuwe bedrijventerreinen, als er geen duurzame oplossing is voor leegstand op oude bedrijventerreinen.

Bloeiende binnensteden

De detailhandel verandert van aard en structuur. Hierop moet worden ingespeeld, waarbij aandacht geldt voor de leefbaarheid van de kernen en voor sociale veiligheid van winkelstraten (wonen boven winkels).

- Om het winkelgebied in Arnhem meer te concentreren worden winkelbestemmingen aan de randen van het winkelgebied opgeheven bij voortdurende leegstand.
- Door een (gezamenlijke) aanpak van winkelcriminaliteit en een goed winkellocatiebeleid, wordt de positie van (kleine) winkeliers verbeterd.
- In kleine wijkkernen worden functies zoveel mogelijk behouden en waar mogelijk gecombineerd (detailhandel).
- De ChristenUnie wil milieuvriendelijke stadsdistributie stimuleren door het creëren van overslagplekken waar ladingen worden overgeheveld op elektrisch (fiets)vervoer.

Recreatie en toerisme

Samen met recreatie- en toeristische ondernemers wordt een plan opgesteld waarin verblijfsrecreatie in en rond Arnhem wordt gestimuleerd.

- Naast de ontsluiting van toeristische trekpleisters wordt ingezet op een optimale ontsluiting van fietsverbindingen, voor zowel het recreatie als het woon-werk verkeer.
- Inzet op gebiedspromotie van de stad, samen met inwoners en lokale ondernemers.

Koopzondag

ChristenUnie Arnhem blijft de koopzondag een ongewenste stap richting een 24-uurs economie vinden. Zo'n economie heeft tot gevolg dat er te weinig sprake is van een

gezamenlijk rustmoment. Een collectieve rustdag komt de samenleving ten goede. Vanuit onze christelijke levensovertuiging is de zondag de daarvoor aangewezen dag. God geeft ons niet voor niets zes dagen om te werken en een zevende dag om te rusten.

We zien daarnaast dat door de toename van koopzondagen veel kleine zelfstandigen het extra moeilijk hebben gekregen en soms zelfs door eigenaren van winkelcentra worden gedwongen hun winkel op zondag open te stellen. Ook is er vaak sprake van dwang om op zondag te werken via de macht van grote winkelketens.
De ChristenUnie blijft zich verzetten tegen uitbreiding van het aantal koopzondagen.

- De verruiming van zondagsopenstelling van winkels wordt zoveel mogelijk beperkt.
- Geen verplichte zondagsopenstelling: ondernemers mogen niet contractueel gedwongen worden om op zondag hun winkel te openen.

Hoofdstuk 8: Energie, klimaat en milieu

Waar staat de ChristenUnie voor?

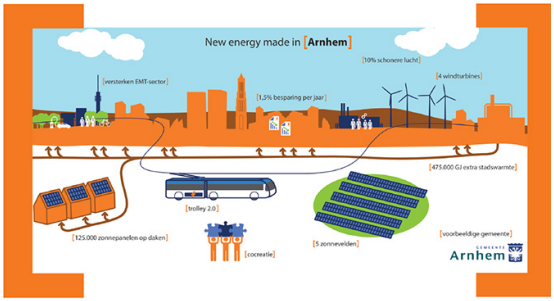
Wij hebben de taak om zorgvuldig om te gaan met de schepping. Vervuiling van de lucht, verspilling van materialen en uitputting van hulpbronnen vormen een grote bedreiging voor de leefbaarheid, veiligheid en gezondheid. De ChristenUnie zet daarom in op een snelle en volledige energietransitie binnen één generatie. Er is geen tijd te verliezen. Een schone en circulaire economie levert veel op voor ons en voor volgende generaties: een gezondere lucht, een beter klimaat en een sterkere economie. De gemeente heeft hierin een belangrijke rol.

Wij willen zo snel mogelijk af van olie, gas en kolen en ruim baan maken voor schone energie. Energiebesparing in de industrie, gebouwde omgeving en mobiliteit wordt topprioriteit. Auto's zonder uitstoot en energieneutrale huizen worden de norm. Materialen die de Schepper ons geeft, willen wij niet verspillen, maar terugwinnen en hergebruiken. Wij kiezen voor de bescherming van waardevolle natuur en een verantwoorde omgang met ruimte en landschap in Nederland.

8.1 Energieke gemeente

New Energy Made in Arnhem

Arnhem heeft in het plan *New Energy Made in Arnhem* een heldere en breed gedragen visie staan met concrete stappen om de duurzaamheidsdoelen te halen. Er wordt bijvoorbeeld werk gemaakt van de komst van zonnevelden en windmolens. Tegelijkertijd wordt er ook ingezet op energiebesparing door bijvoorbeeld alle lantaarnpalen te voorzien van LED verlichting. Omdat Arnhem een echte energiestad is zetten we als gemeente ook vol in op de ontwikkeling van onze energie- mobiliteitssector (EMT). De komst van een nieuwe trolley 2.0 met een groter bereik en de ontwikkeling van rijden op waterstof zijn hier twee speerpunten van. Wij willen dat Arnhem voortvarend verder gaat met dit programma en daarnaast nieuwe kansen aangrijpt om Arnhem nog duurzamer te maken.

Participatie

Belangrijk is dat omwonenden nauw betrokken worden als het gaat om plannen voor energieopwekking, zoals windmolens, en kunnen meeprofiteren van de voordelen. Participatie zorgt ervoor dat lusten en lasten eerlijker worden verdeeld. Participatie kan op allerlei manieren: van een gebiedsgebonden bijdrage die terugvloeit naar de lokale samenleving tot een aandeelhouderschap van inwoners/coöperatie. Belangrijk is wel dat het participeren voor iedereen bereikbaar is (dus ook voor de kleinere portemonnee). Participatie zou hand in hand kunnen gaan met de levering van echte groene stroom (geen 'sjoemelstroom') aan inwoners/bedrijven.

Afscheid nemen van aardgas; welkom heten aan duurzame energie.

Inmiddels is de aansluitplicht voor aardgas op woningen verdwenen. De doelstelling is dat Nederland in 2050 geen aardgas meer gebruikt, maar duurzame energie gebruikt. Dit kan bijvoorbeeld biogas, waterstof of duurzaam opgewekte elektriciteit zijn. Dit betekent nogal wat voor een huiseigenaar. Gemeenten kunnen hier lokaal of regionaal op inspelen door te stimuleren dat hiervoor arrangementen gemaakt worden. Een inwoner moet op één plek terecht kunnen voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn eigen woning aan te passen aan de toekomst. Het lokale bedrijfsleven moet een grote rol moeten spelen bij de aangeboden oplossingen.

Bij het financiële arrangement kan de gemeente een rol spelen (zo mogelijk samen met de provincie) door een revolverend fonds op te richten en daardoor andere investeerders aan te trekken.
Nieuwbouw aansluiten op aardgas is niet toekomstbestendig. Voor nieuwbouw zijn verschillende alternatieven beschikbaar: onder meer zijn dat warmte-koudeopslag (WKO), stadswarmte van de afvalverbranding in Duiven en de lucht / water-warmtepomp. Deze alternatieven zijn duurzamer, en in veel gevallen op de lange termijn kosteneffectief. Daarom geldt voor nieuwbouw: geen aardgasaansluiting tenzij er écht geen reëel alternatief mogelijk is.

Zon

In Arnhem worden steeds meer lege daken van gebouwcomplexen en woningen gevuld met zonnepanelen, zoals ziekenhuis Rijnstate. De gemeente blijft zich hiervoor inzetten door energiecoöperaties te starten, zodat bewoners samen met private partijen met elkaar kunnen investeren in zonne-energie. De Gemeente Arnhem geeft het goede voorbeeld door haar eigen gebouwen te voorzien van zonnepanelen.

Energiebesparing industrie

De lokale industrie wordt binnen *New energy made in Arnhem* blijvend uitgedaagd om met elkaar stappen te zetten, ook op het gebied van energiebesparing. Door samen te werken, brengen bedrijven elkaar tot ideeën, en zetten ze extra stappen om energie-efficiënt te worden.

Energieopslag: Buurtbatterij

Zodra de Salderingsregeling wordt stopgezet, wordt het voor bezitters van zonnepanelen interessant om energie op te slaan in batterijen. Momenteel worden de eerste experimenten gedaan met nieuwe opslagsystemen, bijv. Buurtbatterijen. Dit zijn gedeelde batterijen waar je als wijk gebruik van kunt maken. De gemeente zal met de netbeheerder in gesprek gaan om te onderzoeken of en waar nieuwe opslagsystemen een waardevolle inpassing kunnen krijgen.

- Arnhem gaat voortvarend verder met de uitvoering van *New Energy Made in Arnhem*
- Duurzaamheid pakt de gemeente Arnhem integraal aan: het onderwerp wordt in ieder beleidsstuk waar het relevant is, meegenomen.
- In de verkeers- en vervoersplannen wordt CO2-emissiereductie integraal opgenomen. Daarbij wordt aandacht besteed aan alternatieven voor de auto zoals het stimuleren van gebruik van openbaar vervoer en fietsverkeer.
- De gemeente stimuleert particuliere initiatieven (zoals energiecoöperaties) op het gebied van de klimaatopgave.
- Bij grootschalige energieprojecten is gewenst dat de omgeving kan participeren;
- Coöperaties rondom duurzaamheid/milieu van inwoners en/of bedrijven worden aangemoedigd.
- Een inwoner moet op één plek terecht kunnen voor zowel technische als financiële arrangementen om zijn eigen woning aan te passen aan de toekomst. Bij het financiële arrangement kan de gemeente een rol spelen door te zorgen voor een fonds waaruit geleend kan worden.
- De gemeente zorgt ervoor dat de eigen behoefte aan energie duurzaam, binnen de landsgrenzen opgewekt wordt.
- In de komende raadsperiode wordt het gemeentelijke inkoopbeleid volledig duurzaam en eerlijk: 100% schone energie uit Nederland en producten die voldoen aan de regels van eerlijke handel.
- De ChristenUnie gaat voor een zuiniger en schoner eigen wagenpark.
- De ChristenUnie wil versneld onafhankelijk zijn van aardgas: tenminste voor 2040. In de komende raadsperiode wordt er in nauw overleg met de burgers een concreet plan (incl. uitvoeringsprogramma) opgesteld om Arnhem van het gas af te krijgen.
- Met woningcorporaties wordt afgesproken dat alle sociale nieuwbouw huurwoningen in 2020 energieneutraal (nul-op-de-meter) zijn.

8.2 Afvalinzameling

De normen voor afvalscheiding worden steeds strenger. In 2020 mag er nog 100 kilo restafval per persoon per jaar zijn. In afval zitten waardevolle grondstoffen die niet verloren mogen gaan. Beter kunnen we afval daarom zien als grondstof. Als afval goed gescheiden

wordt ingezameld bij de bron, kunnen de grondstoffen worden aangeboden voor hergebruik. De ChristenUnie vindt dat er voor lastig te verwerken afvalstromen een passende oplossing moet worden geboden. Op dit moment is de gemeente Arnhem bezig met de ontwikkeling van gedifferentieerde tarieven.

- Het centraal (in de wijken) inleveren van restafval is een goede manier om afval te scheiden. Hierbij wel aandacht voor hoogbouw, gezinnen (luiers), ouderen, mensen met een beperking en centrumbewoners.
- Het tegengaan van zwerfafval heeft prioriteit. Verenigingen en clubs kunnen binnenkort geld verdienen met de inzameling van blik en PET-flessen (uitvoering motie ChristenUnie).
- De gemeente stimuleert ook scholen en maatschappelijke organisaties om afval te scheiden en faciliteert hen hierin zoveel mogelijk.
- Er wordt meegedaan aan landelijke bewustwordingsacties rond afval, zwerfvuil en compost.
- Hergebruik via kringloopwinkels en afvalbrengstations wordt gepromoot.

Groene gemeente

Het is belangrijk om te weten waar ons eten vandaan komt. Daarbij is een betere verbinding tussen stad en platteland van belang. Stadslandbouw is daarom een goed idee. Het verlevendigt de stad, brengt onze voedselproductie dichter bij huis en maakt de openbare ruimte groener en leefbaarder. De gemeente blijft aangeven welke gronden er geschikt zijn om (tijdelijk) een stadsakker te beginnen om nieuwe initiatieven te stimuleren.

8.3 Toekomstbestendig waterbeheer

'Leven met water' is een thema dat ook de gemeente raakt. Door de toename van versteende gebieden (woonwijken, parkeer- en bedrijventerreinen) en de toename van extreme buien ontstaat toenemende maatschappelijke en financiële schade. De extremen manifesteren zich ook in lange droge, hete periodes. Op beide zijn onze steden niet ingericht. De gemeente heeft in de afgelopen periode een aanpak wateroverlast opgesteld. Dit is een goede richting, maar er moet nog meer gebeuren. In verlenging van de huidige

Aanpak Wateroverlast, worden de grootste knelpunten opgelost.

Een goede samenwerking met de waterschappen is onontbeerlijk. Er moet een plan komen waarin de gemeente en het waterschap het watersysteem als één systeem beschouwt, los van de verschillende verantwoordelijkheden. In dit plan komen de benodigde maatregelen te staan en wie deze moeten uitvoeren. Waterschappen kunnen meer binnenstedelijk investeren dan ze tot nu toe doen, immers het merendeel van hun inkomsten komt uit de bebouwde omgeving. Vervolgens kan met dit plan de samenwerking worden gezocht met de provincie en het deltaprogramma, om de noodzakelijke financiering van de projecten rond te krijgen.

- Arnhem gaat op trechterpunten, waar mogelijk, drainagegeulen aanleggen om te voorkomen dat grote hoeveelheden regenwater van hoger gelegen gebieden naar laag gelegen wijken toe stromen.
- Er komt de komende raadsperiode een klimaatadaptatieplan dat samen met samen met het waterschap en de corporaties is ontwikkeld.
- Inwoners hebben een belangrijke rol als het gaat om waterberging. De gemeente werkt aan bewustwording op dit punt, bijvoorbeeld door een publiekscampagne in samenwerkingen met de tuincentra etc. (zie voorbeeld operatie Steenbreek of Amsterdam Rainproof).
- Er wordt zoveel mogelijk ingezet op een aparte afvoer van regenwater.
- De komende raadsperiode zetten we in op de aanpak van achterstallig rioolonderhoud.
- De gemeente stimuleert de aanleg van groene daken en geeft zelf het goede voorbeeld. Daarmee werken we in Arnhem aan meerdere doelstellingen tegelijk: waterberging, verkoeling en, biodiversiteit. Daarnaast leveren zonnepanelen op groene daken meer rendement.

Hoofdstuk 9: Wonen en ruimte

Waar staat de ChristenUnie voor?

Een goed en betaalbaar huis in een prettige wijk, dat is voor ons allemaal belangrijk. De beschikbaarheid van de juiste woningen is helaas niet vanzelfsprekend. Er zijn lange wachtlijsten voor sociale huurwoningen, duur betaalde woningen staan onder water en de behoefte aan betaalbare huurwoningen in de vrije sector is groot. De ChristenUnie wil dat de lokale overheid met toekomstgericht woningbeleid de woningmarkt stimuleert, zodat starters een steuntje in de rug krijgen, er voldoende passende huurwoningen zijn en er ruimte is voor particuliere (nieuw)bouw.

9.1 Wonen

- Het woonbeleid van de gemeente Arnhem moet gebaseerd zijn op de actuele vraag én op toekomstige ontwikkelingen. In de gemeentelijke woonvisie wordt daarom integraal naar de lokale woningmarkt gekeken en worden de noodzakelijke maatregelen beschreven.
- Wijkraden en huurdersverenigingen krijgen een prominente rol bij het opstellen van deze visie.
- Arnhem bouwt zoveel mogelijk levensloopbestendige woningen en wijken, ondersteund door een goede infrastructuur (sociaal-culturele activiteiten en zorgondersteuning). Eventuele belemmeringen in de regelgeving worden zoveel mogelijk weggenomen. Renovaties worden door woningcorporaties aangegrepen om woningen levensloopbestendig te maken.
- Bij de bouw van nieuwe woonwijken wordt er gekeken of er sneller openbaar vervoer beschikbaar kan komen door bijvoorbeeld kleinere busjes in te zetten.
- Ouderen in een koopwoning kunnen gebruik maken van een Blijvers-lening om de woning aan te passen zodat ze er, ondanks toenemende lichamelijke beperkingen, kunnen blijven wonen.
- Woningen worden duurzaam gebouwd en de gemeente zet in op verduurzaming van bestaande woningen (nul-op-de-meter).

- Arnhem biedt starters de mogelijkheid gebruik te maken van de starterslening en het starterscontract. Dit zijn goede instrumenten om (door)starters op de woningmarkt net dat zetje te geven om wel een woning te kunnen kopen en zo de doorstroming te bevorderen op de huizenmarkt.
- De duurzaamheidslening is in Arnhem beschikbaar.
- Er wordt regionaal samengewerkt tussen gemeenten als het gaat om wachtlijstbeheer, nieuwbouw en studentenhuisvesting.

Toekomstige generaties

Keuzes die we nu maken, hebben gevolgen voor de leefomgeving van toekomstige generaties. De gemeente heeft hierin een belangrijke regierol. Ecologische, economische en demografische ontwikkelingen (krimp en/of groei) maken het mogelijk en noodzakelijk dat er een omslag komt: van sloop en nieuwbouw naar hergebruik, van bebouwen van de open ruimte naar hergebruik en herstructurering van al bebouwd gebied. De gemeente Arnhem zal duidelijke keuzes moeten maken. Ruimtelijke ordening is bij uitstek het onderwerp waar burgers bij betrokken moeten worden, want het gaat tenslotte over de kwaliteit van de eigen leefomgeving.

- De ChristenUnie wil de transformatie van overbodige kantoorgebouwen naar woningen krachtig bevorderen. De gemeente maakt het eenvoudiger om daarvoor bestemmingsplannen te wijzigen. Daarbij wordt voorkomen dat gemeenten de verliesposten krijgen van de projectontwikkelaars.
- Leegstaand gemeentevastgoed wordt in samenspraak met de gemeente beschikbaar gesteld als startup co-working spaces die met behulp van collectieve huurovereenkomsten aantrekkelijk zijn voor startups om te gebruiken.
- Bij nieuwe kantoorgebouwen wordt al bij bouwplannen en ontwerp rekening gehouden met duurzaamheid, circulariteit en multifunctionaliteit om gebouwen toekomstbestendig te maken.
- De gemeente ontwikkelt een plan van aanpak ‘asbestsanering’ zodat alle daken in Arnhem voor 2024 asbestvrij zijn. Hiervoor wordt samenwerking met de Provincie gezocht.

- In Arnhem komt er ruimte voor de bouw van zgn. *Tiny Houses*.

Woningcorporaties

De ChristenUnie wil dat de gemeente Arnhem woningcorporaties de ruimte geeft om innovatief, vraaggericht en toekomstbestendig te kunnen bouwen, maar vraagt daarbij wel duidelijke kaders via een gemeentelijke woonvisie. In deze woonvisie moet aandacht zijn voor ambitieuze duurzaamheidsdoelstellingen. De komende raadsperiode moet er een plan zijn hoe de bestaande woningvoorraad volledig verduurzaamd wordt. Tegelijkertijd is het goed als corporaties nadrukkelijker verantwoording afleggen van de keuzes die zij maken aan de lokale samenleving (via hun bewoners, via de gemeentelijke aansturing).

Woningcorporaties dragen zorg voor voldoende sociale huurwoningen. Woningcorporaties spelen ook een rol op de koopmarkt. De ChristenUnie zet in op toename van 'sociale koop'. Het is goed dat er steeds meer goedkope koopwoningen komen, waarbij woningcorporaties via Verenigingen van Eigenaren medeverantwoordelijk blijven voor het beheer en de woningen uiteindelijk ook weer terugkopen. Dit helpt de kloof tussen huren en kopen te dichten. Woningcorporaties hebben een blijvende taak ten aanzien van de leefbaarheid, op het niveau van de buurt en de wijk. Daarbij organiseren corporaties het leefbaarheidsbeleid niet alleen voor maar vooral mét de bewoners in Arnhem

- De gemeente besteedt in de prestatiecontracten met de woningcorporaties aandacht aan de beschikbaarheid van goede sociale huurwoningen, de leefbaarheid in wijken en de sociale koopsector.
- De gemeente Arnhem stelt met de woningcorporaties doelen op, gericht op het verbeteren van de energiehuishouding van woningen.
- De rioolheffing gaat terug naar de gebruiker omdat dit rechtvaardig is en bewustwording onder mensen stimuleert.
- In de woonvisie komen duidelijke afspraken met de corporaties te staan over de volledige verduurzaming van de woningvoorraad.

9.2 Ruimte

De openbare ruimte is van ons allemaal. Vanouds beheert de gemeente de ruimte, maar kleinere activiteiten zoals het legen van een buurtprullenbak, kunnen ook heel goed door bewoners gedaan worden. Als de bewoners het zelf doen, wordt de kwaliteit van het groen hoger en de wijk leuker: de wijk wordt beter onderhouden en het versterkt de sociale samenhang.

Iedereen wenst een leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Maar daarvoor moet je wel goede afspraken met elkaar maken. Inwoners, ondernemers en overheden worstelen met het huidige omgevingsrecht: het is te complex en versnipperd. Daarom komt er per 1 januari 2019 een nieuwe wet: de Omgevingswet. Doel van deze wet is het eenvoudiger maken van regels en meer ruimte bieden voor participatie. De nieuwe wet moet de bestaande wetten vervangen en zorgen voor een integrale én gebiedsgerichte benadering. De overgang naar de Omgevingswet is een enorme operatie die niet alleen het ruimtelijke domein aangaat maar ook het sociale en gezondheidsdomein.

De energietransitie gaat een grote impact hebben op onze ruimtelijke inrichting. Het is goed dat hier ook aandacht voor komt in een omgevingsvisie. In het duurzame tijdperk gaan we allemaal wat merken van energieopwekking. De ChristenUnie wil kortom meer ruimte voor de openbare ruimte op de politieke agenda. Inrichting van de ruimte moet aansluiten bij het eigen karakter van landschappen, dorpen en steden. Daarom is het belangrijk dat ruimtelijke beslissingen zo lokaal mogelijk worden genomen, met veel aandacht voor participatie van burgers, bedrijven en belangenorganisaties.

- Arnhem moet zich optimaal voorbereiden op nieuwe Omgevingswet. De gemeente anticipeert op de invoering van de nieuwe Omgevingswet door het bestuurlijk ambitieniveau te bepalen en te investeren in scholing van ambtenaren en raadsleden;
- De gemeente wijst deelgebieden aan waar ervaring opgedaan wordt met het werken onder de nieuwe Omgevingswet.
- Bij de voorbereidingen op de Omgevingswet werkt de gemeente nauw samen met de Provincie en de Waterschappen.

- Door middel van (beeld)kwaliteitsplannen en omgevingsvisie kan een gemeente samen met haar inwoners afspraken maken over de openbare ruimte.
- De gemeente geeft ruimte aan inwoners om hun wijk of straat in eigen beheer te onderhouden.
- De ChristenUnie wil open landschappen behouden en versnippering voorkomen. Open landschappen mogen niet steeds kleiner worden. Verrommeling, versnippering en opdringerige zichtlocaties langs wegen willen wij tegengaan.
- Ruimte voor energie. Onderdeel van het nationale plan energietransitie is ook een samenhangende visie op de openbare ruimte voor duurzame energieopwekking. Geen wildgroei, maar zorgvuldige planning met participatie van onderop. De gemeente formuleert daarom in de komende periode haar eigen visie op het energielandschap in Arnhem.
- Ten behoeve van de recreatiegebieden in en om de stad, wil de ChristenUnie investeringen in wandel- en fietsgebieden.
- De ChristenUnie vindt goed beheer en onderhoud belangrijk. Het wegwerken van eventuele onderhoudsachterstanden van bruggen en viaducten heeft prioriteit.

Natuur

De ChristenUnie zet zich in voor het behoud van natuur, het landschap, de plattelandscultuur en voor de bescherming van het milieu en de biodiversiteit. Natuur is kwetsbaar en kan niet voor zichzelf spreken. Er zijn dus regels nodig om de natuur te beschermen. De gemeente moet bijdragen aan behoud, verbetering en een harmonieuze ontwikkeling van de leefomgeving.

- Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt rekening gehouden met (historische) landschappelijke elementen.
- Geen bezuiniging op natuur- en milieu-educatie.
- De ChristenUnie pleit voor een revolverend landschapsfonds: een landschapsfonds waaruit geleend kan worden om de ontwikkeling van landschapsplannen financieel te ondersteunen.

- De ChristenUnie wil dat natuur zo 'beleefbaar' en toegankelijk mogelijk wordt door

aanleg en onderhoud van goede wandel- fiets- en beleefpaden.

- Aanleggen van "snelle" fietspaden voor (snelle) elektrische fietsen.
- Samenwerking tussen provincie, gemeente, waterschappen, agrarische sector, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer wordt gestimuleerd.

Hoofdstuk 10: Mobiliteit

Waar staat de ChristenUnie voor?

Mobiliteit brengt mensen bij elkaar en is nodig voor een sterke economie. Mobiliteit is in ontwikkeling vanwege digitale innovatie in het verkeer, de financiële houdbaarheid van het huidige openbaar vervoer, de opkomst van elektrische vervoersmiddelen (fiets en auto) en het nog steeds groeiende aantal auto's op de weg. De mobiliteit mag steeds minder negatieve impact hebben op de kwaliteit van onze leefomgeving en de leefbaarheid. Om die reden is de ChristenUnie voorstander van het weren van vervuilende auto's (en scooters) op wegen met een hoge luchtvervuiling. De huidige milieuzone is hierin een goede stap vooruit.

We kiezen voor verduurzaming van de mobiliteit, vermijden van overbodig verkeer, een betere benutting van de bestaande infrastructuur en het beter met elkaar verbinden van de verschillende vervoerssoorten:

- auto, openbaar vervoer en fiets bij het personenvervoer
- scheep- en binnenvaart, spoor en weg bij het goederenvervoer.

De lokale overheid heeft de verantwoordelijkheid (samen met de provincie en het Rijk) om te zorgen voor infrastructuur van een kwalitatief hoog niveau.

Speciale aandacht gaat hierbij naar Noordwest Arnhem waar een goede ontsluiting van het gebied nog bereikt moet worden. De ChristenUnie ziet dat de leefbaarheid van Noordwest Arnhem onder druk staat door sluipverkeer en een ontoereikende infrastructuur.

- De gemeente ontwikkelt een mobiliteitsplan voor Noordwest Arnhem.

Van 13-16 juni 2017 werd in de regio Arnhem-Nijmegen het Europese evenement Velo-city gehouden. Onze regio is namelijk leidend voor de innovatie van fietsen en fietsinfrastructuur. Dat moet zo blijven. Nederland is immers Fietsland nr. 1 ter wereld. Voor afstanden tot 7,5 km. is de fiets hét vervoermiddel.

10.1 Standpunten per vervoermiddel

Fiets

De ChristenUnie wil een ambitieuze fietsagenda voor Arnhem.

- In de gemeente wordt de Beleidsnota Fietsverkeer van 2013 verder doorontwikkeld vanwege het toenemende belang van het (elektrische) fietsverkeer. Belangrijke thema's in deze agenda zijn: veiligheid, parkeren, fiets delen en elektrisch fietsen.
- De keten lopen-fiets-auto krijgt in het vervoersbeleid meer aandacht.

Voetgangers

- Voor ouderen en andere mensen die minder mobiel zijn, worden de looproutes naar het centrum, belangrijke ontmoetingsplekken en (zorg)voorzieningen zoveel mogelijk aangepast naar hun behoeften (comfortzones).

Openbaar vervoer

- Bij de transformatie van het openbaar vervoer naar publiek vervoer vindt de ChristenUnie de bereikbaarheid van de wijkkernen een belangrijk punt. De provincie is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer, de gemeente voor andere vormen van publiek vervoer, zoals het leerlingenvervoer. De ChristenUnie vindt dat de gemeente en haar inwoners betrokken moeten worden bij de te maken keuzes.
- OV-bereikbaarheid van alle wijkkernen. Samen met de Provincie en gebruik makend van nieuwe mobiliteitsvormen willen we werken aan een dekkende bereikbaarheid.
- Bus- en tramhaltes zijn toegankelijk voor ouderen en gehandicapten.
- Bij aanbesteding OV zet Arnhem in op schone bussen.
- Waar mogelijk worden combinaties met het doelgroepenvervoer gezocht (regiotaxi's, scholierenvervoer, wmo-vervoer).
- OV fietsverhuur op alle OV-knooppunten.
- Sociale veiligheid in de omgeving van haltes, stations en parkeerplaatsen wordt bevorderd.
- Er wordt zo mogelijk aangesloten bij digitale platforms die privaat- en publiek vervoer verbinden.

Parkeren

- Parkeergeld wordt zoveel mogelijk aangewend om de kwaliteit van de openbare ruimte / parkeergelegenheid / wegen en fietspaden te bevorderen.
- ChristenUnie Arnhem wil meer transferia en P&R locaties rondom het centrum en buiten de bebouwde kom om de autodrukte in de stad te verminderen.
- Bij de aanleg en het onderhoud van transferia moet zorgvuldig worden gezocht naar een optimale aansluiting op het reguliere openbaar vervoer, vervoer per auto en fietsgebruik.
- Bij het bouwen en onderhouden van parkeergarages is (sociale) veiligheid een belangrijk item.
- Er komen voldoende / meer laadpunten voor elektrische vervoersmiddelen;
- Invoeren van betaald parkeren in woonwijken gebeurt alleen bij voldoende draagvlak van bewoners.
- Er dienen voldoende parkeerplaatsen te zijn om de sociale en economische (winkels, horeca) functies in Arnhem mogelijk te maken.
- De verwijzing naar de diverse parkeermogelijkheden dient te worden verbeterd zodat er optimaal gebruik van kan worden gemaakt.

Verkeersveiligheid

- Er vindt een goede registratie van ongevallen plaats, zodat de zogenaamde 'black spots' in beeld komen.
- Fietspaden worden beoordeeld op veiligheid en waar nodig aangepast;
- Snel en langzaam verkeer wordt zoveel mogelijk gescheiden.
- Grotere vrachtwagens worden bij voorkeur geweerd uit het centrum;
- We leggen beperkingen op aan het scootergebruik in het centrum.
- De gemeente Arnhem geeft in haar verkeersbeleid voorrang aan kwetsbare verkeersdeelnemers, zoals voetgangers en fietsen.
- De gemeente Arnhem werkt actief mee aan het realiseren van verkeerslessen, bijvoorbeeld op de scholen en bij instellingen.
  De gemeente stimuleert dat scholen zich inzetten voor het verkeersveiligheidslabel.

ChristenUnie

ChristenUnie Arnhem
www.arnhem.christenunie.nl
secretariaat@arnhem.christenunie.nl

secretariaat:
Valkenburgstraat 40
6845 HX Arnhem